

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA XXIX (Ayrıbasım / Offprint)

KAAM YAYINLARI

OLBA

XXIX

© 2021 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 18698

OLBA dergisi;

ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST

ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas, opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.

Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.

Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.

It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.

Articles should be written according to the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:

Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri

Other Correspondance Addresses

Tel: +90 324 361 00 01 • 14730 / 14734

Fax: +90 324 361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

www.olba.mersin.edu.tr

e-mail: sdurugonul@gmail.com

Baskı / Printed by

Sonsöz Gazetecilik, Matbaacılık, Rek. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik Mah. Matbaacılar Sit. 1341. Cad. No: 56-58 İvedik OSB - Yenimahalle / ANKARA

Tel: +90 312 394 57 71 Fax: +90 312 394 57 74 • Sertifika No: 18698

Grafik / Graphic

Digilife Dijital Basım Yay. Tan. ve Org. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Güvenevler Mah. 1937 Sk. No.33 Yenişehir / MERSİN

Tel: +90 324 231 14 16 • www.digilifemersin.com

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM) YAYINLARI-XXIX

MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY (KAAM)-XXIX

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Marion MEYER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Susan ROTROFF (Washington Üniversitesi)
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Hakan MERT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Yelda OLCAY-UÇKAN (Anadolu Üniversitesi)

MERSİN

2021

İçindekiler / Contents

Gülsün Umurtak – Fatih Çongur The Early Bronze Age II Settlement at Bademağacı Höyük: An Evaluation of the Pottery and Beak Spouted Jugs (<i>Bademağacı İlk Tunç Çağı Yerleşmesi: Çömlekçilik ve Gaga Ağzılı Testiler Üzerine Bazı Değerlendirmeler</i>)	1
Mahmut Bilge Baştürk – Elif Baştürk A Bronze Bowl with Swivelling Handle from Şarhöyük – Dorylaion (<i>Şarhöyük – Dorylaion’dan Döner Halka Kulplu Tunç Bir Kap</i>)	25
Elif Genç Tilbaşar Erken Tunç Çağı Pişmiş Toprak Figürinleri Üzerine Bir Değerlendirme (<i>An Evaluation on the Early Bronze Age Terracotta Figurines of Tilbaşar</i>)	47
Éric Jean The ‘Hilani’: A Late Bronze Age Amuq-Cilician or Syro-Cilician Architectural Tradition? (<i>‘Hilani’: Bir Geç Tunç Çağı Amuq-Kilikia veya Syro-Kilikia Mimari Geleneği?</i>)	77
K. Serdar Girginer Tatarlı Höyük’ten Geç Hitit Çağı’na Ait Bir ‘Sürme Kutusu’ (<i>A ‘Kohl Box’ from the Neo-Hittite Period from Tatarlı Höyük</i>)	109
Daniş Baykan MÖ 1. Binde Makara Küpeler: Tanımlama ve Tespit (<i>Ear Spools from 1st Millennium BC: Definition and Identification</i>)	137
Gül Işın – Hacer Sancaktar Arykanda - Arif Kale’den Hayvanlar Eşliğindeki Tanrıça Heykelciği (<i>Goddess Figurine with Animals from Arykanda - Arif Kale</i>)	167
Mustafa Şahin Knidos Yuvarlak Tapınak Terası Pişmiş Toprak Adak Protomları (<i>The Terracotta Votive Protoms from the Round Temple Terrace at Cnidus</i>)	189
Sabri Arıcı Myrleia/Apameia’dan (Bursa/Mudanya) Bir Bronz Çocuk Heykeli (<i>Eine Bronze Kinder-Statue aus Myrleia/Apameia (Bursa/Mudanya)</i>)	227

Hasan Kasapoğlu – Cevat Başaran Parion Odeionu’nda Bulunan Artemis/Diana Heykeli (<i>An Artemis/Diana Statue from the Odeon of Parion</i>)	245
Şehnaz Eraslan – Ahmet Ali Altın Nikaia’dan (İznik) Alışılmışın Dışında Bir Sütunlu Lahit (<i>An Extraordinary Columnar Sarcophagus form Nikaia</i>)	269
Deniz Kaplan – İ. Ethem Koçak – Ali Alkan Kappadokia’da Bir Anıt: Ozan Köyü Anıt Mezarı ve Legio XII Fulminata (<i>Monument from Kappadokia: Monumental Tomb in Ozan Köyü and the Legio XII Fulminata</i>).....	287
Murat Taşkiran Son Araştırmalar Işığında Sillyon Roma Hamamı (<i>The Roman Bath at Sillyon in the Light of Recent Researches</i>)	313
Bilge Hürmüzlü – Burak Sönmez A New Member of the Late Roman D Koiné? A New Red-Slipped Pottery Group Found at Seleukeia Sidera (<i>Geç Roma D Koinési’nin Yeni Bir Üyesi mi? Seleukeia Sidera’da Ele Geçen Yeni Bir Grup Kırmızı Astarlı Seramik</i>)	349
Burhan Varkıvanç – Hülya Kökmen-Seyirci Cumanın Camii’ndeki Erken Bizans Dönemi Paye Başlıkları (<i>Pier Capitals Dated to the Early Byzantine Period in Cumanın Camii</i>)	363
Vedat Keleş – Kasım Oyarçin Parion Tiyatrosu Hyposcaenium Bölümü’nden Ele Geçen Geç Roma Dönemi Sikkeleri Üzerine Değerlendirmeler (<i>Evaluations on Late Roman Coins Recovered from the Hyposcaenium Section of the Theater in Parion</i>)	391
Erkan Kurul Eskiçağ Thalassografisi Çerçevesinde ‘Ege Denizi’ Adlandırmaları (<i>Naming the ‘Aegean Sea’ within the Scope of Ancient Thalassography</i>).....	423
Savaş Dinçer Lenger Price 2803: Reattribution of a Macedonian Regal Bronze Coin from Western Asia Minor to Tarsus in Cilicia (<i>Price 2803: Küçük Asya’nın Batısına Atfedilen Bir Makedon Krali Bronz Sikkenin Tarsus’a (Kilikya) Reatribüsyonu</i>).....	445

Mehmet Alkan – İlker Işık	
Savatra Antik Kentinden Yeni Adak Yazıtları (<i>New Votive Inscriptions from the Ancient City of Savatra</i>).....	457
Gülcan Kaşka – Elif Akgün-Kaya	
Apollonia'dan Yeni Bir Onurlandırma Yazıtı: Cornutus Sülalesinin Değerlendirilmesi (<i>A New Honorary Inscription from Apollonia: An Assessment of the Cornuti Family</i>).....	475
Elif Alten-Güler	
Perge'den Üç Yeni Yazıt (<i>Three New Inscriptions From Perge</i>).....	491

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI 'OLBA'

Amaç

Olba süreli yayını; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu'ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Arkeolojik çalışmalarda sadece belli bir alan veya bölge ile sınırlı kalmaksızın 'Eski Çağ Bilimleri'ni birbirinden ayırmadan ve bir bütün olarak benimseyerek bilim dünyasına değerli çalışmaları sunmayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayı sonunda gönderilmiş olması gerekmektedir.

1998 yılından bu yana basılan Olba; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu'ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ile Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi alanlarında yazılmış makaleleri kapsamaktadır.

Yayın İlkeleri

1. a- Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b- Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c-Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d-Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:
 - a) Metin içinde her cümlelerin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.
 - b) Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.

c) Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).

d) Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inchriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar ve makaleler için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	Bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece "fig." kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır).

5. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
6. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
7. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
8. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
9. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
10. Metin, figürler ve figürlerin dizilimi (layout); ayrıca makale içinde kullanılan özel fontlar 'zip'lenerek, We Transfer türünde bir program ile bilgisayar ortamında gönderilmelidir; çıktı olarak gönderilmesine gerek yoktur.
11. Figürlerde çözünürlük en az 300 dpi; format ise tif veya jpeg olmalıdır.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is the end of November each year.

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology of Asia Minor, the Mediterranean region and the Near East.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in Word programs.
 - b. The text should be written in 10 puntos ; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos ‘Times New Roman’ (for PC and for Macintosh).
 - c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continuous numbering.
 - d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choices (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a) One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b) The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c) The indication fig.:
 - *It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);
 - *If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

- d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).
3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’ part. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books and articles):

Richter 1977, 162, fig. 217.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used in continous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviaton should not be used).
5. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
6. A list of figures should take part at the end of the article.

7. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
8. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
9. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
10. Figures should be at least 300 dpi; tif or jpeg format are required.
11. The article, figures and their layout as well as special fonts should be sent by e-mail (We Transfer).

KNIDOS YUVARLAK TAPINAK TERASI PİŞMİŞ TOPRAK ADAK PROTOMLARI

Mustafa ŞAHİN *

ABSTRACT

The Terracotta Votive Protoms from the Round Temple Terrace at Cnidus

Cnidus is located in modern Datça which is a small town of Muğla. This paper reviews 55 terracotta votive protom figurines found at the 'Round Temple Terrace' in Cnidus by the American archeologist Iris C. Love in 1967. The terracottas are analyzed and studied in their typological, chronological, iconographical and iconological aspects within this study.

These votive protoms consisting of half figurines and busts were well known in a wide geography up till southern Italy. Even though they are popular findings of excavations they have never been published in relation with each other. The protoms are divided in 7 categories which start dating from the Late Archaic Period until late 4th century BC., being mostly produced in the 5th century BC. The half figurines appear in the second half of the 6th century BC and the busts in the middle of the 5th century BC. It can be suggested that these could be produced in the same workshop as they have the same kind of head scarfs and loop earings as accessories. As there are not enough examples of protoms, it cannot be determined if the workshop was located in Cnidus. The first structure that was built on the Round Temple Terrace is dated to late 4th century BC. The rest of the structures which are also located on the terrace are dated to the second half of the 3rd century BC. However the figurines start to be seen on the terrace from the second half of 6th century BC

* Prof. Dr. Mustafa Şahin, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 16240, Görükle – Bursa. E-posta: mustafasahin@uludag.edu.tr. Orcid No: 0000-0001-5153-1918

Makalenin konusunu oluşturan Knidos buluntusu pişmiş toprak eserler üzerinde çalışmamı öneren çok değerli hocam Prof. Dr. Ramazan Özgan'a ve halihazırda kazı başkanlığını sürdüren meslektaşım Prof. Dr. Ertekin Doksanaltı'ya yardım ve desteklerinden dolayı minnettarım. Makalenin yayına hazırlanmasında Frankfurt J. W. Goethe Üniversitesi, Arkeoloji Enstitüsü kütüphanesinden faydalanılmıştır. Misafirperverlikleri ve davet için Arkeoloji Bölümü Başkanı Sayın Prof. Dr. Anja Klöckner ve Dr. Axel Filges'e, konu üzerinde tartışmalar ve yorumlar için Prof. Dr. Wulf Raeck ve Dr. Ursula Mandel'e çok teşekkür ederim. Frankfurt'taki kütüphane araştırmalarım sağladığı burs ile iki ay boyunca destekte bulunan Alexander von Humboldt Vakfı'na da müteşekkirim.

Resimler

Katalog numaraları fotoğraf numaraları ile paralel ilerlemektedir. Bu nedenle metinde ayrıca "fig." şeklinde belirtilmemiştir.

fig. 1 – 55: Yazar

fig. 56 : Levi 1969, 574 fig 42.d.

fig.57 : E. Doksanaltı.

fig.58 : Leyenaar-Plaisier 1979, 282 Nr. 733 Taf. 107

fig.59 : Ferri 1929, 35f. Taf. 26

fig.60 : Mollard-Besques 1963, 56 Kat. LY 1514 Taf. 69.e.

onwards. It can be concluded that there might have been an open-air sanctuary in the first period of the terrace. The cave crevasse at the centre of this terrace has a cave split like entrance and this indicates that at the centre of the cult belonging to the first period there was a cave.

It has been argued that the protoms of women represented goddesses, but they must be rather protomes indicating women who dedicated them to the cult area. There are also other figurines that come up with the women protoms. These are crawling and walking babies, young boys and girls, musicians, dancers and brides. It can be concluded from these votives that this might be a cult area for marriage and raising children. In conclusion, the first period of the terrace is thought to be dedicated to the cult of women, including the Nymphs.

Keywords: Caria, Cnidus, Round Temple Terrace, Terracotta, Nymphe, Protom, Bust.

ÖZ

Bu makalede, Karia Bölgesi'nin önemli kıyı kentlerinden birisi olan ve günümüzde Muğla İli, Datça İlçesi'nde yer alan Knidos Antik Kentinde, A.B.D. kökenli arkeolog Iris C. Love başkanlığında 1967 yılında başlayan kazılarda, 'Yuvarlak Tapınak Terası' olarak adlandırılan alanda gün ışığına çıkartılan 55 adet pişmiş toprak kadın protomları tipolojik, kronolojik, ikonografik ve ikonolojik açılarından irdelenmektedir. Yarım figür ve büstlerden oluşan adak protomları Batıda Güney İtalya'ya kadar geniş bir coğrafyaya yayılmış olmasına karşın bunların toplu bir şekilde yayınlandıkları kazı buluntuları yok denecek kadar azdır. Bu nedenle de fazla bilinmemektedirler. Farklı yedi tip belirlenen kadın protomları Geç Arkaik Dönemden başlayıp, MÖ 4. yüzyılın sonlarına kadar süreklilik göstermektedir. En fazla adandıkları dönem MÖ 5. yüzyıldır. Yarım figür şeklindeki protomlar MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında, büst şeklinde olanlar ise MÖ 5. yüzyılın ortalarına doğru ortaya çıkmıştır. Baş örtüleri ve halka küpeler gibi ortak özelliklerin aynı bulunduğu grubunda farklı tiplerde karşımıza çıkması bunların ortak atölyede üretilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Ancak elimizde yeterli malzemenin olmaması Knidos'ta olası bir pişmiş toprak figürün üretim atölyesinin bulunduğunu ileri sürmemize engel olmaktadır. Yuvarlak Tapınak Terası'nda inşa edilen ilk yapı MÖ geç 4. yüzyıla tarihlenmektedir. Asıl yapı programının ise MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısında başladığı tahmin edilmektedir. Ancak pişmiş toprak figürler MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda alanın ilk evresinde terasta bir açık hava kült alanı düşünmek olasıdır. Terasın merkezinde yer alan ve girişi mağara ağzı şeklinde düzenlenen kaya yarığı, ilk evrede saygı gören kültün merkezinde bir mağaranın bulunduğuna işaret etmektedir. Kadın protomları şimdiki kadar iddia edildiği gibi tanrıları değil de onları kült alanına adayan kadınları nitelendirilmelidir. Terasta bulunan pişmiş toprak adak figürler arasında ağırlıkla emekleyen veya yeni yürüyen çocukların, adolesan çağında gençlerin, müzisyenlerin, dans edenlerin ve gelinlerin bir arada bulunması, burada yeni yuva kurma ve çocuk yetiştirme ile ilgili bir kültün varlığına işaret etmektedir. Bu nedenle Knidos'taki alanın MÖ 4. yüzyıla kadar devam eden ilk evresinde, Nymphelerin de dahil olduğu, kadınlar ile ilgili bir kült saygı görmüş olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Karia, Knidos, Yuvarlak Tapınak Terası, Pişmiş Toprak, Nymphe, Protom, Büst.

Antik çağın varlıkları ve önemli şehirlerinden birisi olan Knidos, günümüzde Datça ilçesinin yaklaşık 30 km batısında, aynı isimle adlandırılan yarımada'nın en uç noktasında yer alır. Karia Bölgesi'nin en önemli kıyı kentlerinden birisi olan Knidos, antik kaynaklardaki ifadelerin yanı sıra kentte bulunan çok sayıda yazıt ile günümüzde bilinen yerine lokalize edilmiştir¹.

Yarımadayı doğu - batı istikametinde uzanan bir dağ silsilesi iki bölüme ayırmaktadır. Dağ uzantısının ucunda yer alan kentin yapıları, arazinin eğiminden dolayı akropolden denize doğru çok sayıda teras üzerindedir. Yerleşimin güneyinde, bir kanal ile ana karadan ayrılan ve günümüzde anakara ile birleşerek yarımadaya dönüşen Kap Krio bulunmaktadır; kanal aynı zamanda kentin iki limanını birleştiren bir su yolu özelliği taşımaktadır. Doğu Akdeniz ile Batıyı birbirine bağlayan önemli deniz yolu üzerinde yer alan kent, konumu ve limanlarının sağladığı avantaj ile varsıllaşmış ve önemini artırmıştır².

Konumuzu oluşturan pişmiş toprak yarım figür ya da büst şeklindeki kadın protomları, Knidos'un en batısında, teraslardan oluşan yamacın kuzeye doğru en üst noktasında yer alan ve Yuvarlak Tapınak Terası olarak isimlendirilen alanda, Amerika Birleşik Devletleri kökenli arkeolog Iris C. Love başkanlığında 1970-1972 yılları arasında yapılan kazılar esnasında bulunmuştur³. Bu makalede, pişmiş toprak kadın protomları tipolojik, kronolojik, ikonografik ve ikonolojik açılardan ele alınarak kutsal alanın aktif olarak kullanıldığı dönem ve burada saygı görmüş olabilecek tanrı veya tanrılar belirlenmeye çalışılacaktır. Yarım figür ve büstlerden oluşan adak protomları Güney İtalya'ya kadar geniş bir coğrafyaya yayılmış olmasına karşın⁴ antik kent dışında kazı buluntularının henüz yeterince yayınlanmamış olması bunların ülkemizde fazla tanınmamasına neden olmuştur⁵. Örnek çalışma olur düşüncesi ile Knidos Yuvarlak Tapınak Terası pişmiş toprak figürinleri arasında büyük bir grubu oluşturan protomlar ayrı bir makale olarak tanıtılacaktır.

Tipoloji

Yuvarlak Tapınak Terasında yapılan kazılarda tespit edebildiğimiz kadarıyla protom şeklinde toplam 55 adet pişmiş toprak adak figürini bulunmuştur. Bunlardan

- 1 Ancak, 20. yüzyılın ortalarında, G. Bean ve J.M. Cook, Knidos'un MÖ 4. yüzyılın ortalarında Datça'dan bugünkü yerine taşındığı konusunda bir öneride bulunmuşlardır. Bu hipotez zaman zaman taraftar bulmaya devam etmektedir. Tartışma için özellikle bk. Bean – Cook 1952, 171 vd., 202 vd., 210 vd.; Bean-Cook 1957, 210 vd.; Cahn 1970, 9 vd.; Berges – Tuna 1990, 19 vd., özellikle 29 vd.; Blümel 1992, 1 vd.; Berges 1994, 5 vd.; Berges 1995, 103 vd.; Tuna 1998, 445 vd.; Tuna 1999, 430; Berges – Tuna 2000, 171 vd.; Özgan 2009, 93 vd.
- 2 Bruns-Özgan 2002, 3 vd.; Doksanaltı v.d. 2018.
- 3 Love 1971, 105 vd.; Love 1972a, 70 vd.; Love 1972b, 402vd. fig. 23 Lev. 83; Love 1973, 419 vd. fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 vd. fig. 51- 56, 59- 60.
- 4 Örnek olarak bk. Costabile 1991.
- 5 Örneğin Assos Batı Nekropolü Buluntuları'nın tanıtıldığı yüksek lisans tezinde protomların bir grubu mask (Ergün 2013, 50 vd. Kat. 1988.4.19, 51 1988. 4. 20, 52 1988. 4. 21, 52 vd. 1988. 4. 22, 53 1988. 4. 23, 1988. 4. 24 Lev. 10), bir grubu ise protom olarak isimlendirilmiştir (Ergün 2013, 111 Kat. 1998.1.4, 1998.1.5 Lev. 26). Bizim 1. tipe benzeyen bir fragman ise figürin baş parçası olarak isimlendirilmiştir (Ergün 2013, 106 Kat. 1996. 8. 2 Lev. 23). Yine çok yeni bir çalışma olan Afyonkarahisar Müzesi Terakotta Figürinleri isimli kitabın "Protomlar" başlıklı bölümünde protomlar, amblem/kulüp desteği veya aplik olarak gösterilmektedir (Özbay 2019, 80 vd. Kat. 62-63).

büyük bir bölümü yarım figür, bir bölümü ise büst şeklindedir. Bu nedenle adak figürinlerini kendi içerisinde iki ana gruba ayırarak arkası boş olanları ‘yarım figür’, üç boyutlularını da ‘büst’ şeklinde isimlendirmeyi uygun bulduk. Yarım figürler tek kaptan, büstler ise birleştirilen iki kaptan oluşmaktadır. Fırınlanma esnasında iki grup da fazla pişirilmemiştir. Grubun tamamını içeren protomlar, saç modelleri, başörtüleri, giysileri ve el-kol hareketleri ile kendi içinde tiplere ayrılmaktadır.

1. Tip: Tipin en belirgin özelliği iki sıra halinde yüzü çevreleyen, daha sonra başın arkasına doğru giden saç bukleleridir. Baş üzerindeki stephane (başa takılan taç; başın üzerinde yer alan, başın tepesinde yüksek, kulakların arkasına doğru kemer şeklinde alçalarak devam eden kemer şeklindeki aksesuar) bir kekryphalos (Saçları yarı açık veya tam toplamaya yarayan baş örtüsü)⁶ üzerine oturtulmuştur (Kat. 1-7). Yuvarlak yüz etli bir görünüm arz etmektedir. Gözler badem şeklinde, ağız erken örneklerde ters hilal, geçlerde normal biçimindedir. Kat. 1-3’de yer alan örneklerdeki baş bağlama biçiminin tam benzeri Knidos dışındaki örneklerde henüz tespit edilememiştir. Bu grupta yer alan üç örneğin başlarının üzerinde bulunan delikler bunların asılarak adandığına işaret etmektedir (Kat. 2, 5-6)⁷. Sadece baş olarak korunan bir örneğimizde ise farklı olarak alın üzeri saç telleri detaylandırılmış ve halka küpe takmaktadır (Kat. 7). Örnekler arasında kulakta küpe kullanılması gibi farklılıkları varyanttan çok dönemle açıklamak daha doğru olacaktır. Çünkü yüzü çevreleyen saç ve başında bulunan kekryphalos üzerindeki stephane tüm örneklerde ortaktır.

2. Tip: İkinci tipin göze çarpan ilk ayırt edici özelliği, omuzların gösterilmemesi nedeniyle ortaya çıkan geniş ve yüksek görünümlü yalın gövdedir (Kat. 8-10). Alından ikiye ayrılıp yanlardan omuz üzerine doğru bırakılan saçların üzerinde yüksek stephane ve her iki yandan omuzlara doğru bırakılan kredemnon bulunmaktadır. Güçlü burun altında ters hilal şeklinde dudaklar ve yuvarlak çene ile ciddi bir yüz ifadesi yansıtılmıştır.

3. Tip: Tek örneğe sahip olduğumuz tipin belirleyici özelliği mantonun olasılıkla göğüs bölgesini açık bırakacak şekilde başla birlikte bütün vücudu sarmasıdır (Kat. 11). Alnı çevreleyen saç üzerinde stephane ve her iki yandan omuzlara doğru bırakılan kredemnon yer almaktadır. Bir öncekinden farklı olarak bu tipte omuz ve göğüsler belirgin şekilde gösterilmiştir.

4. Tip: En büyük grubu oluşturan bu tipi bir öncekinden ayıran en karakteristik özellik, her iki ellerini göğüs üzerine götürerek, göğüslerini tutar şekilde betimlenmesidir (Kat. 12-43). Figürlerin çıplak değil de kısa kollu ya da kolsuz chiton giydiğini, kol ve göğüs arasında yer alan kıvrım çizgileri göstermektedir. Başında, altta kekryphalos, üzerinde stephane ve son olarak her ikisini kapsayacak şekilde, uçları yanlardan omuzlara doğru bırakılan kredemnon yer alır. Saç alın ortasından ikiye ayrılıp arkaya doğru taranmıştır; kısa ve burgulu ikişer saç bukleleri yanlardan omuz üzerine doğru bırakılmıştır. Dirsekten kırılıp göğüs üzerine doğru uzattığı elleri ile göğüslerini kavramıştır. Boyunda ya chitonun yakası ya da kolye olabilecek plastik işlenmiş bir detay dikkat çekmektedir.

6 Ayrıca bk. Fischer 2008, 29 vd.

7 Benzer örnekler için bk. Kaplan 2009, 107 vd., 302 vd. Kat. 151, 154, 155, 156, 157 Lev. 98.

5. Tip: Diğer ana grubu oluşturan ve sayı olarak daha az günümüze ulaşan büstlerin genel özelliği örneklerin tamamında göğüs altına kadar çıplak bir kadının betimlenmiş olmasıdır (Kat. 44-50). Kollar dirseklerden sonra eksiktir. Baş hafif soluna doğru hafif eğiktir. Alnın ortasından ikiye ayrılıp yanlardan arkaya doğru iri bukleler şeklinde götürülen saç omuzlara doğru düşürülmüştür. Başın üzerinde yarım ay görünümlü yüksek bir polos bulunur. Kulaklarında yuvarlak küpeler vardır. Bu tipin bir diğer ayırıcı özelliği ise kaide bulunmamasıdır. Bu tipte ele aldığımız Kat. 48-49 numaralı örnekler saç yapısı ve halka küpeler nedeniyle 6. tipteki örneklerle de benzemektedir. Ancak özellikle başlarının üzerinde köşeli yüksek polos olmaması her iki örneği bu kümede ele almamızı gerektirmiştir.

Bu tipte yer alan büstlerin yarım olmaları ve kollarının tam işlenmemesi nedenleriyle çocuk oyuncağı olduğunu ileri sürenler bulunmaktadır⁸. Ancak gözden kaçırılmaması gereken en önemli özellik figürlerin başlarında taşıdıkları polostur. Bununla birlikte, British Müzesi'nde korunan bir büst⁹ veya Eretria Ressamına ait bir Epinetron'un ön tarafında yer alan kadın büstü¹⁰, benzer formları nedeniyle bu örneklerin çocuk oyuncağı olamayacağını açık bir şekilde belgelemektedir.

6. Tip: Bu tipte sadece baş bölümü korunan iki örneğe sahibiz (Kat. 51-52). Alnın ortasından ayrılıp, yanlardan arkaya doğru taranan iri bukleli saçlar ve kulaklardaki yuvarlak küpeler bir önceki grupla benzerlik göstermektedir. Bu grubu ayırmamızın en önemli nedeni başın arkasında yüksek bir fon olması ve başın üzerinde köşeli yüksek bir polosun yer almasıdır. Tam korunan örnek olmadığı için vücudun çıplak olup olmadığını, ayrıca tabanda kaide bulunup bulunmadığını bilemiyoruz.

7. Tip: Protomlara ait son tipimiz yine çıplak kadın büstlerinden oluşmaktadır (Kat. 53-55). Başın arkasında yer alan fon bir önceki grupla benzerdir. Bu grubu diğerlerinden ayıran en belirgin farklılık hemen göğüs altından başlayan kaidedir. Vücudun çıplak olması ve kolların işlenmemesi grubun ortak özellikleri arasındadır. Kat 53. numaralı örnekten anlaşıldığı kadarıyla bu grubun diğerlerine göre bir diğer önemli farklılığı arkada toplanan saçların üzerinde stephane ve duvağın bulunuyor olmasıdır. Alın üzerinde saçlar çentikle vurgulanmıştır. Ayrıca kulaklarda küpeye de yer verilmemiştir.

Yarım figür ve büstlerden oluşan adak protomlarının üretim yerleri konusunda, geniş bir coğrafyada görülebilmeleri ve henüz toplu bir yayın olmadığı için öneride bulunmak zordur. Ancak üst göğüs ve boyun çevresini açıkta bırakacak şekilde giyilen manto, baş üzerinde yer alan stephane ve her iki yandan omuz üzerine doğru bırakılan kredemnondan oluşan örneklerin, hem eller yanda (Kat. 11) hem de eller ile göğüsleri tutar (Kat. 12-43) şekilde farklı tiplerin aynı buluntu grubu içerisinde ancak farklı iki şablonda karşımıza çıkması, bunların aynı atölyede üretilmiş olabileceği olasılığını akla getirmektedir. Yine birinci tipte yer alan stephane ve kredemnonlu başı kapalı örnekte yer alan halka küpelerin (Kat. 7) büstlerde de benzer şekilde karşımıza çıkması

8 Higgins 1954, 182 Nr. 683, 383 Nr. 1437vd. Lev. 197; Higgins 1967, 75 Lev. 30B; Besques 1994, 66 fig. 44.

9 Blinkenberg 1933, 181 Abb. 65-66.

10 Schweitzer 1961, lvd. Lev. 1.1-2.

atölye ilişkisi olarak düşünülebilir (Kat. 44-52). Aynı usta üretimi olduğunu tahmin ettiğimiz pişmiş toprak figürinlerin hangi atölyede üretilip dağıtıldığını, ileride konu ile ilgili yayınların artması daha açık bir şekilde ortaya koyacaktır. Bununla birlikte Kat. 53 numaralı figürinimizin temsil ettiği yedinci tipte yer alan örneklerin benzerini Knidos dışında bulamadığımızı da vurgulamak isteriz¹¹. Bu tür özgün örnekler Knidos'ta pişmiş toprak figürin üretimi ile ilgili bir atölyenin bulunmuş olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir.

Kronoloji

Kadın protomları Arkaik Dönemden başlayarak pişmiş toprak figürin repertuarına girmiş ve Geç Hellenistik Döneme kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir¹². Grubumuzun en erken tarihli örneklerinde yüzler yuvarlak ve dolgun biçimde olup gülümser şekilde betimlenmişlerdir (Kat. 1-3). Yüzü çevreleyen dalgalı saçlar yanlardan başın arkasına doğru gitmektedir. Gözler badem şeklinde, ağız yarım ay biçimindedir. Stephanenin kekryphalos üzerine oturtulması baş çevresinin hacim kazanmasına ve olduğundan daha büyük gözükmesine neden olmuştur. Datça kökenli olan ve 1948 yılında J.L. Myres Koleksiyonu olarak Oxford Ashmolean Müzesi'ne kazandırılan bir alabastron üzerinde bir kadın başı yer almaktadır. İlk olarak H.A. Chan tarafından fotoğraflanan eser MÖ 6. yüzyılın sonlarına tarihlenir¹³. Kap üzerindeki figür, kalkık burun ve dolgun çene ile dönemin İonia Bölgesi çalışmalarını hatırlatmaktadır. Bu figür, yuvarlak yüz, yuvarlak güçlü çene ve badem formunda gözler ile Knidos figürinlerine çok yakın benzerdir. Ancak, Knidos örnekleri henüz doğal olmayan karnat ve kemer şeklinde dudaklar nedeniyle henüz 6. yüzyılın sonlarına inmemelidir. Grubumuzun üst sınırını MÖ 6. yüzyılın ortalarına tarihlenen Delphi Knidoslular Hazine Dairesi karyatidleri belirler¹⁴. Örnekler arasında, badem gözler, kemer şeklindeki dudaklar ve ağız yapısı ortaktır. Bununla birlikte, karyatidler uzun ve dar yüz, elmacık kemiklerinin henüz gözü rahatsız etmesi gibi özellikleri nedeniyle Knidos örneklerine göre daha erken tarihli olmalıdır. Fazla geç olmamak üzere MÖ 6. yüzyılın 2. yarısı figürinlerimiz için uygun bir tarih olacaktır.

İlk grubumuzu Kat. 8-10 numaralı protomlar takip etmektedir. Aşağı doğru daralan yüz, küçük gözler, iri burun, küçük ağız ve yuvarlak çene bu grubumuzu karakterize etmektedir. Bu grupta yer alan 3 örnek arasında Kat. 8 ve 9 numaralı olanlar ters hilal şeklindeki küçük ağızları ve çene yapıları ile Kat. 10 numaraya göre biraz daha erken tarihli olmalıdırlar. Kat. 10 numaralı protom, etli ve plastik işlenen dudaklar ile MÖ 490-80 yıllarına tarihlenen Akropolis'den Euthydikos Koresi¹⁵ ile karşılaştırılıp erken 5. yüzyıla tarihlenebilir. Kat. 8 ve 9 numaralı örneklerimizi de fazla erken olmamak üzere MÖ 5. yüzyılın başlarında görmek isteriz.

11 Benzer örnekler için bk. Laumonier 1921, 90 Nr. 465 Lev. 31.3; Robinson 1931, 55 Nr. 331vd. Lev. 31 (Olynthos); Robinson 1933, 42 Nr. 147 Lev. 16 (Olynthos); Higgins 1954, 182 Nr. 683 Lev. 89 (Attika); 383 Nr. 1438 Lev. 197 (Kyrene); Beşques 1994, 66 Abb. 44 (Attika).

12 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 319. Örnek olarak ayrıca bk. Ferri 1929, 38 Lev. 27.

13 Cahn 1970, 119 dn. 307 fig. 16.

14 Picard v.d. 1943, 12 vd. fig. 1, 4.

15 Stewart 1990, 224 vd. fig. 223-24.

Kat. 11 tek olarak korunan örneklerimizden birisidir. Yüzeyledeki etkili aşınma tarihlememizi zorlaştırmaktadır. Bu olumsuzluğa rağmen oval yüz, güçlü çene daha önceki örneklerimize göre bunun MÖ 5. yüzyılın ilk yarısı içinde biraz daha geç tarihli olmasını gerektirmektedir.

Adak terrakottalarının en büyük grubunu elleri ile göğüslerinden tutan kadın tipi oluşturmaktadır (Kat. 12 – 43). Sayı olarak çok olmalarına karşın sadece yedi tanesi tam veya tama yakın korunmuştur (Kat. 12 - 18). Kekryphalos üzerinde stephane ve uçları omuzlara doğru bırakılan kredemnon ile klasik protom tipini temsil etmektedirler. Alnın ortasından ayrılarak yüzü çevreler şekilde arkaya giden saça ait burgulu ikişer kısa bukle yanlardan her iki omuz üzerine doğru düşürülmüştür. Tarihleme açısından en belirgin özellikleri yuvarlak yüz, üçgen alın, küçük gözler, büyük burun ve etli dudaklı küçük ağızlarıdır. Düşey kemer şeklinde yerleştirilen dudaklar ile ağız yüze ciddi bir ifade kazandırmaktadır. Knidos figürinleri yukarıda sıralanan özellikleri ile Olynthos'da XI. Sektörde bulunan ve MÖ 6. yüzyıl sonu – erken 5. yüzyıl başına tarihlenen örnekler ile yakın benzerlik göstermektedir¹⁶. Ancak ciddi yüz ifadesi ve daha dolgun gövdeleri nedeniyle Knidos figürinleri daha geç bir tarihe işaret etmektedirler. Rhodos¹⁷ ve Kalymnos'da¹⁸ bulunan ve MÖ 5. yüzyılın ortalarına tarihlenen figürinler ile alt sınırı belirlemek mümkündür. Rhodos örnekleri daha belirgin badem gözleri, büyük ve etli dudakları, tam ve eksiksiz gösterilen yüz detayları gibi nedenlerle Knidos protomlarının MÖ 5. yüzyılın ortalarına kadar inmemesi gerektiğine işaret etmektedir. Knidos örnekleri için MÖ 5. yüzyılın ikinci çeyreği doğru bir tarih olacaktır. Bu sonuca göre tipin bilinen en erken tarihli örnekleri Knidos'ta karşımıza çıkmaktadır.

Kat. 5 numaralı figürinde dikkat çeken ilk özellik, ciddi bir yüz ifadesine sahip olmasıdır. Yüzü çevreleyen saçlar bu tipte daha plastik ve doğal gösterilmiştir. MÖ 460 yılına tarihlendirilen Ludovisi Tahtı'nın dar yüzlerinde yer alan kadın betimleri¹⁹ benzer saç işçiliği ile karşımıza çıkar. MÖ 460'lara tarihlenen Phokaia'dan kadın büstünü de bu gruba dahil etmemiz mümkündür²⁰. Bu örnekler ışığında Knidos figürinini MÖ 5. yüzyılın ortalarına doğru bir tarihe yerleştirmek isteriz.

MÖ 5. yüzyılın ikinci çeyreğinden başlayarak protomlara ait bir diğer tip ortaya çıkar. Sadece bir örneğe sahip olduğumuz tipte baş stephane ile donatılmıştır (Kat. 7). Stephanenin altında iki sıra saç bukleleri yer almaktadır. Ağız ve çene küçük verilmiştir. İnce çizgilerle vurgulanan saç telleri, alnın ortasından ayrılarak yanlardan arkaya doğru taranan saçlar, oval yüz, güçlü çene ve ciddi yüz ifadesi Kat. 5 ile benzerlik göstermektedir.

Kat. 6 numaralı protom, Knidos'ta benzer örneklerin MÖ 5. yüzyılın sonlarına kadar görüldüğüne işaret etmesi açısından kayda değerdir. Yuvarlak ve dolgun yüz, badem şeklinde gözler, doğal işlenen göz kapakları, etli dudaklar, dar çene

16 Robinson 1931, 7 Nr. 16 Lev. 4.

17 Higgins 1954, 89 Nr. 238-239 Lev. 40f.

18 Higgins 1954, 136 Nr. 492 Lev. 66.

19 Lullies 1960, 60 fig. 137.

20 Mollard-Besques 1954, 112 Nr. C 173 Lev. 81.

Halikarnassos'dan MÖ 5. yüzyıl sonuna tarihlenen protom ile çok yakındır²¹.

Knidos adak terrakotaları arasında protomların yanı sıra küçük bir grup oluşturan büstler de bulunmaktadır. Büstler arasında 3 farklı tip belirledik. Bunlardan ilk grubu Kat. 48 - 49, 51 numaralı örnekler oluşturur. Figürinler benzer şekilde yuvarlak ve dolgun bir yüz yapısına sahiptirler. Badem gözler, dik burun ve güçlü bir çene fizyonomisi dikkat çeker. Saç alın ortasından ayrılarak yanlardan arkaya doğru kalın bukleler şeklinde taranmıştır. Yarım ay şeklinde geniş bir alın yer almaktadır. Kulaklarında halka küpeler bulunmaktadır. Bu grup stilistik olarak Kat. 5 ve 7 ile yakın ilişki içerisindedir. Bu nedenle bu grubu da MÖ 5. yüzyılın ortalarına tarihlendirmek istiyoruz.

Büstler arasında bir grup kaideli olmaları ile diğerlerinden ayrılmaktadır (Kat. 53-55). Saçlar kemere benzer şekilde plastik ve üzeri çentikli olarak alın üzerine yerleştirilmiştir. Başın üzerinde ayrıca stephane ve kredemnon bulunmaktadır. Bu gruba en yakın benzer örnekler MÖ 5. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenen bir grup figürinde bulunmaktadır²². Yarım ay şeklindeki alın, yüzeysel işlenen gözler, etli ve kalın dudaklar, hafif aralık ağız, burun ile dudaklar arasındaki dar alan ve son olarak da yuvarlak çene her iki grupta da benzer özelliklerdir. Bu nedenle Knidos'un bu grubunu MÖ 5. yüzyılın üçüncü çeyreği içinde bir tarihte görmek istiyoruz.

Yine bu grupta yer aldığını düşündüğümüz Kat. 52 numaralı figürin tip olarak Kat. 48 - 49, 51 numaralı örneklerle benzese de oval yüz ve üçgen alın nedeniyle dönem olarak onlardan uzaklaşmaktadır. Oval yüz, alının ortadan ayrılarak kalın bukleler şeklinde yanlardan arkaya doğru taranması neticesinde oluşan üçgen alın, hafif aralık dolgun dudaklar Praxiteles'in Knidos Aphroditesi fizyonomisini anımsatmaktadır²³. Bu nedenle örneğimizi MÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlemek istiyoruz.

Büstler arasında yer alan Kat. 44-47 numaralı örneklerin başları hafif sollarına doğru eğik ve baş üzerinde yukarı doğru yükselir şekilde polos ile betimlenmişlerdir. Saçlar alın ortasından ayrılarak her iki yandan kalın bukleler şeklinde başın arkasına doğru gitmektedir. Saçlar ile kaşlar arasında üçgen bir alan oluşmuştur. Kaşlar güçlü, göz kapakları kaşlardan ayrılmış şekilde etlidir. Etli dudaklar hafif aralık durmaktadır. Çene yuvarlak işlenmiştir. Kulaklarda halka küpeler bulunmaktadır. Hafif soluna yatık baş, üçgen alın, başın arkasına doğru kalın bukleler şeklinde taranan saç, hafif aralık etli dudaklar yine Heykeltıraş Praxiteles tarafından MÖ 4. yüzyılın ortalarında yaratılan Knidos Aphroditesi'ndeki özellikleri hatırlatmaktadır²⁴. Başın belirgin şekilde soluna doğru hafif eğilmesi, yüzün daha dolgun ve yuvarlak olması, göz kapakları ve dudakların daha etli verilmesi nedeniyle bu grup Kat. 52 numaralı örneğimize göre biraz daha geç bir tarihten olmalıdır. Bu nedenle bu grup için MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısının uygun bir tarih olacağını düşünüyoruz.

Knidos Yuvarlak Tapınak Terası'nda bulunan kadın protomu ve büstü şeklindeki adak terrakotaları, MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak 4. yüzyılın sonlarına kadar karşımıza çıkmaktadır. 5. yüzyıl örnekleri genellikle düz protomlardan

21 Higgins 1954, 127 Nr. 443 Lev. 62.

22 Viermeisel-Schlörb 1997, Kat. 49 Lev. 12.6; Kat. 47 Lev. 13.4; Kat. 113 Lev. 23.1.

23 Örnek olarak bk. Krumme 1989, 47. Nr. 6.

24 Örnek olarak bk. Krumme 1989, 47. Nr. 6.

oluşurken, 4. yüzyılda ağırlıkla büstlere yer verilmiştir. Bu tesadüfi bir durum mudur, yoksa dönemselsel bir tercih midir sorusuna yanıt vermek mevcut buluntulara göre oldukça güçtür.

İkonografi ve İkonoloji

Yukarıda da vurguladığımız gibi, yarım figür ya da büst şeklinde kadın protomları her ne kadar Arkaik Dönemin sonlarına doğru ortaya çıkmış olsa da yaygın olarak kullanıldıkları dönem MÖ 5. ve 4. yüzyılları arasında olmuş ve varlıklarını Geç Hellenistik Döneme kadar devam ettirmişlerdir²⁵.

Knidos protomları arasında en büyük grubu oluşturanlar elleri ile göğüslerinden tutan kadın tipidir (Kat. 12-43). El ile göğüsten tutmak Aphrodite ile ilişkilendirilse de tipin öncülerini Yakın Doğu kültürlerinde görmek mümkündür. H.R.W. Smith'e göre, her iki el ile göğüslerden tutma eylemi Mısır veya Kıbrıs'ın etkisi ile ortaya çıkmış doğulu bir gelenektir²⁶. Doğu kültürlerinde kadınların giyinik veya çıplak olarak her iki eliyle göğüslerini tutmalarına ait örnekleri artırmak mümkündür²⁷. Örneğin Toprakkale kazılarında bulunan ve MÖ 7. yüzyıla tarihlenen fildişi kadın figürünü, benzer hareket nedeniyle tanrıça olarak nitelendirilmektedir²⁸. Bu figürde dikkati çeken, vücut güzelliği ya da doğurganlıktan çok cinselliğin vurgulanmasıdır. Bu yönüyle bakıldığında yerel Anadolu tanrıça tasvirinin bir anlamda batıda Aphrodite veya Nympheler ile vücut bulduğunu öne sürmek hatalı olmayacaktır. Ekrem Akurgal'a göre, bazı Yunan tanrıları doğulu tanrılar ile ilişkilidir veya doğrudan Doğu'dan alınmışlardır²⁹. Bu görüşün doğruluğunu Antik Çağın yazılı kaynakları da desteklemektedir. Örneğin Herodot, Aphrodite'nin Askalon/Filistin'de doğduğunu, Kıbrıs ve Kythera üzerinden Batı'ya geldiğini anlatmaktadır³⁰. Hesiodos ise tanrıçanın doğumunun doğulu İştâr ile yakın ilişkisinden bahseder³¹. Sonuç olarak elleri ile göğüslerinden tutan kadın tipi Doğu'dan Yunan ikonografisine aktarılmış olmalıdır. Kıbrıs Nicosia'da bulunan her iki eliyle göğüslerinden tutan çıplak kadın figürünü, Herodot'un yukarıda ileri sürdüğü gibi³², geliş yolunun Kıbrıs üzerinden olabileceğini doğrulamaktadır³³. Bugüne kadar en erken örnekler Rhodos'ta gösterilmiş olsa da Knidos buluntuları arasında daha erkene giden örneklerin bulunması, Batı'da tipin ilk ortaya çıktığı yer olarak Knidos'un da hesaba katılması gerektiğini göstermektedir.

25 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 311 vd.

26 Protomların ilk doğulu örnekleri için Mısır mumyalarındaki maskeler önerilmektedir. Protomların ilk olarak Rhodos nekropolündeki mezarlarda ortaya çıkmasının bu ilişkiyi güçlendirdiği düşünülmektedir. Bu karşılaştırmadan hareket ederek protomların ortaya çıkma nedeni olarak; mezar sahibinin cinsiyeti ve yaşını belli etmek amacı güdüldüğü ileri sürülmektedir: Smith 1949, 355 vd. Protomların Doğu kültürleri ile ilişkisi üzerine ayrıca bk. Uhlenbrock 1988, 142 vd. dn. 21vd.; Vianu 1997, 15vd.

27 Giyimli: Barnett 1957, 224 Nr. T 6 Lev. 123. Çıplak: Barnett 1957, 229 Nr. W 4 Lev. 129; Barnett 1982, 32 Lev. 25.g; - Collon 1995, 124f. fig. 101; Caubet vd. 1998, 297 vd. Nr. 461-467; Topcu 2010, 21 vd. Lev. 1 vd.

28 Barnett 1957, 229 Nr. W 4 Lev. 129; Akurgal 1966, 158 fig. 111.

29 Akurgal 1966, 188.

30 Hdt. I, 105

31 Akurgal 1966, 165vd.

32 Bk. dn. 29.

33 LIMC II (1984) 47 Nr. 367 Lev. 34.

Protomlar, bugüne kadar yapılan kazı ve araştırmalardan anlaşıldığı kadarıyla, evler³⁴, kutsal alanlar³⁵, mezarlar³⁶ gibi çok farklı alanlarda bulunmuş olup bulun-tu yerleri veya atribütleri dikkate alınarak Artemis³⁷, Athena³⁸, Hera³⁹, Demeter⁴⁰, Aphrodite⁴¹ gibi tanrıçalar veya Nymphe⁴², Dioskouroi⁴³, Hero⁴⁴ gibi doğüstü varlıklar olarak isimlendirilmiştir. Örneğin mezarlarda bulunan protomların genel-likle kitonik tanrılara işaret ettiği düşünülmüştür⁴⁵. Olbia figürinleri ise buldukları kutsal alandan hareketle Aphrodite olarak isimlendirilmiştir⁴⁶. Elbette yanında Eros veya güvercin ile betimlenen protomların Aphrodite'yi temsil ettiğini düşünmek de hatalı olmayacaktır⁴⁷. Eos Zervoudaki ise Rhodos Demeter Kutsal Alanı'nda bulunan çok sayıda protomu haklı olarak Demeter veya Kore ile ilişkilendirmiştir⁴⁸. Magna Graecia'da bulunan protomların domuz yavrusu veya meşale ile birlikte olması da Demeter veya Persephone'yi akla getirmektedir⁴⁹.

Knidos protomlarının bulunduğu Yuvarlak Tapınak Terası da bir kutsal alan ol-malıdır. Ancak belirlediğimiz yedi tip arasında tek bir tanrıya işaret edebilecek bir homojenlik söz konusu değildir. Örneğin, başlarında kekryphalos ve stephane bulunan tipi (Kat. 1-11) Demeter veya Kore olarak düşünmek mümkün iken elleri ile göğüsle-rinden tutanlar (Kat. 12-43) veya çıplak büstler (Kat. 44-55) Aphrodite'ye daha yakın durmaktadır. Bu ikilem, daha önceki araştırmacılar gibi⁵⁰, protom tipinden hareketle saygı gören tanrıyı belirlemenin hatalı sonuçlar ortaya çıkarabileceğini göstermekte-dir. Belki de burada sorulması gereken soru bu adak eşyalarının kimler tarafından kut-sal alanlara adandığıdır. Diğer bir ifade ile adakta bulunanlar toplumun hangi sosyal sınıfını temsil etmektedir ve hangi amaçla veya ne tür bir beklenti ile adanmışlardır.

Hedef grubun belirlenmesine yönelik olarak yapılan ilk ciddi çalışma Ursula Mandel ve Berta Gossel-Raeck'in Bergama protomlarını tanıttıkları makaledir⁵¹. Çalışmada protomların temsil ettiği tanrıyı belirlemede, bu kült objesinin kimler

34 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 323 dn. 75.

35 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 323 dn. 76.

36 Tavukçu 1999, 311vd. Kat 67-73 Lev. 17-19; Mandel – Gossel-Raeck 2004, 323 dn. 77; Ergün 2013, 50vd. Kat. 1988. 4.19; 51 Kat. 1988. 4. 20; 52 Kat. 1988. 4. 21; 52 vd. Kat. 1988. 4. 22; 53 Kat. 1988. 4. 23 ve 1988. 4. 24 Lev. 10; 106 Kat. 1996. 8. 2 Lev. 23; 111 Kat. 1998.1.4 ve 1998. 1. 5 Lev. 26.

37 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 324 dn. 85.

38 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 324 dn. 86.

39 Waldstein 1905, 38vd.; Frickenhaus vd. 1912, 84, 147; Plassart 1928, 164 vd. fig. 122 vd.; Uhlenbrock 1988, 152 dn. 74; Mandel – Gossel-Raeck 2004, 324 dn. 87.

40 Charbonneaux 1936, 12 Nr. 28 Lev. 26; Tavukçu 1999, 311 vd. Kat 67-73 Lev. 17-19; Bulba 2019, 137 Lev. 7.

41 Charbonneaux 1936, 12 Nr. 29 Lev. 27 (burada sol elinde bir kuş tutmaktadır); Tavukçu 1999, 48; Özen – Kleine 2017, 155 vd.

42 Caputo 1938, 609 vd. fig. 16-18.

43 Bovio 1930, 77 f. fig. 4-6.

44 Guillon 1936, 418 fig. 1. 425vd.

45 Zuntz 1971, 110; Kilmer 1977, 76 vd.; Işık 1980, 190 dn. 582; Bell 1981, 85; Metzger 1985, 45; Uhlen-brock 1988, 117 vd.; Mandel – Gossel-Raeck 2004, 324.

46 Vianu 1997, 17 vd. fig. 1.

47 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 323 dn. 80.

48 Zervoudaki 1988, 131.

49 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 323 vd. dn. 81-82.

50 Örnekle olarak bk. Smith 1949, 360; Uhlenbrock 1988, 139 vd.

51 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 311- 330.

tarafından kutsal alanlara adanmış olabileceği sorgulanmakta ve bunların daha çok gelinler olmak üzere genç kızlar ve olgun yaşlardaki kadınlar tarafından adandığı sonucuna ulaşılmaktadır⁵². Diğer bir ifade ile protomlar, kadınlar açısından bireysel korunmanın önemli bir parçası olmalıdır⁵³.

İlk olarak Mandel ve Gossel-Raeck tarafından ortaya atılan bu hipotezi arkeolojik belgeler ile de kanıtlamak mümkündür. Örneğin, Iasos Demeter Kutsal Alanı kazılarında bulunan figürin parçası, giysisinden anlaşıldığı kadarıyla, bir kadının sol kalçasından bir bölüme aittir (Fig. 56)⁵⁴. Küçük bir parça olsa da kadının korunan sol elinde, bizim 2. tipteki protomlara benzer, bir protom taşıdığı açıkça görülmektedir. Bu örnek protomların kadınlar tarafından kutsal alanlara adandığını göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Knidos kentinin en batı bölümü MÖ 4. yüzyılın ortalarına doğru kuzeyden güneye doğru yeniden ele alınıp teraslar şeklinde düzenlenerek kült alanlarına ayrılmıştır⁵⁵. En üst teras, merkezde yer alan tholos nedeniyle, Yuvarlak Tapınak Terası, altındaki yazıtlar ve sunağındaki figürlü friz nedeniyle, Apollon Karneios Kült Alanı, bunun altındaki, Dor düzeninde bir tapınak nedeniyle “Pink Temple / Pembe Tapınak” kült alanı olarak isimlendirilir⁵⁶. En aşağıda liman kenarında uzanan Tiyatro Caddesi’ndeki tapınak ise Tanrı Dionysos’a ayrılmış olmalıdır⁵⁷.

Konumuzu oluşturan figürinler en üstte yer alan Yuvarlak Tapınak Terası’nda bulunmuştur⁵⁸. Kutsal alanın yer aldığı teras dar ve uzundur. İlk olarak 1967 yılında kazısına başlanan ve terasa ismini veren yapı, mavi mermerden yapılmış, büyük bölümü korunan yuvarlak bir podyumun üzerinde yükselen tholos şeklindeki tapınaktır⁵⁹. Tholosun batısında ve doğusunda, büyüklü küçüklü binalar bulunur: doğusunda tholosa ait sunak, “hazine daireleri”⁶⁰, 35 m uzunluğa, 8 m genişliğe sahip ziyafet binası⁶¹ yer alırken, batısında naiskos şeklinde küçük tapınaklar bulunur; bunlardan birisinin stylobatı üzerinde “Αθανα” yazısı⁶² okunmaktadır⁶³. Teras duvarının sınırladığı güneyde ise MÖ 4. yüzyıl sonlarına yüzyıla tarihlenen sunağı ile bir diğer naiskos⁶⁴ ve oturma sırası gibi düzenlenen yedi oturma sırasından oluşan bir *cavea* yer alır⁶⁵.

52 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 324.

53 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 323 dn. 75-77.

54 Levi 1969, 574 fig 42.d.

55 Kutsal alanlardaki yeni düzenlemeyi her ne kadar H. Bankel (Bankel 1997, 68vd.) ve W. Ehrhardt (Ehrhardt 2009, 93 vd.) MÖ 3. yüzyılda başlatmak isteseler de, kentte yapılan son araştırmalar bu tarihin MÖ 4. yüzyılın 2. çeyreğine çıkartılması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu konuda ayrıca bk. Gider-Büyüközer 2019, 106 ve 111 Tablo 1.

56 Bruns-Özgan 2002, 60-62; Gider-Büyüközer 2019, 106 fig. 1a-b.

57 Bruns-Özgan 2002, 35-38.

58 Bu grup terasta bulunan pişmiş toprak figürinlerin küçük bir bölümünü temsil etmektedir. Ayrıca bk. Şahin 2005a, 65 vd.; Şahin 2005b, 95vd.

59 Bruns-Özgan 2002, 73 vd. fig. 88 vd.

60 Bruns-Özgan 2002, 78; Ehrhardt 2009, 107.

61 Ehrhardt 2009, 97.

62 Love 1972a, 75; Blümel 1992, Nr. 178; Bruns-Özgan 2002, 75vd. fig. 92.

63 Tholos ve naiskoslar Christine Bruns-Özgan tarafından Aphrodite, Asklepios ve Athena arasında paylaştırılmaktadır. Ayrıca bk. Bruns-Özgan 2002, 75vd.

64 Ehrhardt 2009, 96.

65 Bankel 2009, 2 fig. 1; Ehrhardt 2009, 114 fig. 6.

Yuvarlak Tapınak Terası'nda yapılan kazılar ve modern araştırmalar ışığında en erken tarihli yapılaşmanın MÖ 4. yüzyıl 2. çeyreğinde başladığı⁶⁶ ve MÖ 3. yüzyılın 2. yarısında hız kazandığı⁶⁷ anlaşılmaktadır. Ancak konumuzu oluşturan adak protomları MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak 4. yüzyılın sonlarına kadar ki bir zaman dilimini kapsamaktadır. Diğer bir ifade ile adakların yapıldığı zaman aralığında terasta herhangi bir yapı söz konusu değildir. Teras konum olarak en üst seviyede yer aldığından dolayı da protomların sürüklenerek veya akararak buraya gelmesi mümkün değildir. Bu durumda akla gelen soru, yapılaşma öncesi evrede terasta ne tür bir kült alanı vardır?

Erken dönem kült alanlarında tapınak mimarisi olmaması alışık olunan bir durumdur. Örneğin Milet'deki Athena Kutsal Alanı'nda herhangi bir yapı bulunmamaktadır⁶⁸. Efes'deki Artemis-Aphrodite Kült Alanı'nda da tapınak olmadığı bilinmektedir; kült aktiviteleri deniz kıyısında açık havada yapılmaktadır⁶⁹. Tiryns Akropolis'i'ndeki Hera Kutsal Alanının Arkaik evresinde bir bothros ve sunak dışında herhangi bir yapı yoktur⁷⁰. Arkaik Dönem kutsal alanlarında (temena) su, kaynak, bir su kaynağı veya kenarı, deniz kıyısı önemli rol oynamaktadır⁷¹. Her ne kadar tapınağa yer verilmese de Arkaik Dönem kutsal alanlarının anıtsal büyüklükte olması dikkat çekmektedir⁷². Açık alanda kült aktiviteleri genellikle bir kaya oyuğunun önünde yapılmaktadır. Sonuç olarak kutsal alanlarda mimari olmasa da bir kaya oyuğu veya mağara çok önemlidir ve ktonik karakterli tanrılara işaret ettiği düşünülür⁷³.

Yuvarlak Tapınak Terası hem deniz kıyısında bulunması hem de kaya oyuğu nedeniyle erken dönem kült alanları karakterini yansıtmaktadır. Terasta, tholosun hemen kuzeyinde, Bizans Dönemi yapıları ile girişinin bir bölümü kapatılmış olan büyük ve derin bir kaya yarığı mevcuttur. Yarığın girişi mağara ağzına benzer şekilde, üst tarafı kemer oluşturacak biçimde, bilinçli bir şekilde insan eliyle düzenlenmiştir (fig. 57). Kaya yarığı içerisindeki kalker izleri bir zamanlar mağarada su bulunduğuna işaret etmektedir⁷⁴.

MÖ 3. yüzyıl sonu – 2. yüzyıl başına tarihlenen Myrina kökenli pişmiş toprak bir figürin üzerinde kaya oyuğu ya da mağara bulunan bir kutsal alanda kaya üzerine cep-heden oturur şekilde Nymphé betimlenmiştir (fig. 58)⁷⁵: kaya üzerinde oturma kutsal alanın açık mekânda olduğunu, üst bölümü kemerli kör niş şeklinde betimlenen oyuk

66 Son yıllarda kentin sur duvarları üzerine yapılan araştırmalar, MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen sur sisteminin (Ehrhardt 2009, 96) MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde (yaklaşık MÖ 360) inşa edildiğini ortaya çıkartmıştır (Büyüközer 2019, 221). Bu nedenle terastaki yapı faaliyetlerinin tarihi de sur duvarıyla paralel olarak daha erken döneme tarihlenmektedir.

67 Bankel 1997, 68 vd.; Ehrhardt 2009, 97 dn. 22 fig. 1.

68 Müller-Wiener v.d. 1981, 137.

69 Keil 1914, 145; Knibbe 1978, 493 dn. 24.

70 Sunak, tapınaktan daha erken döneme tarihlenmektedir. Frickenhaus u.a. 1912, 5 vd. fig. 1; Yavis 1949, 70.

71 Uhlenbrock 1988, 155 dn. 99.

72 Uhlenbrock 1988, 155 dn. 104.

73 Uhlenbrock 1988, 155vd. dn. 106.

74 Bu kaya yarığı bir alt terasta bulunan Apollon Kült Alanına kadar inmekte olup kaynak suyu alt terasta günümüzde hala varlığını devam ettirmektedir. Ayrıca bk. Bruns-Özgan 2002, 76vd.

75 Leyenaar-Plaisier 1979, 282 Nr. 733 Lev. 107; Uhlenbrock 1990, 42 fig. 32.

ise mağarayı simgeliyor olmalıdır. Figürinin konumuz açısından önemi ise mağara şeklinde girintinin olduğu bölüme bizim 2. tipteki örneklere benzer yarım bir protomun adak olarak bırakılmış olmasıdır (Kat. 8-10).

Benzer örnekleri Berlin'den pişmiş toprak bir figürin ile çoğaltmak mümkündür (fig. 59)⁷⁶. Burada farklı olarak kaya üzerinde oturan Nymphe profilden gösterilmiştir ve mağaranın içinde bu defa yan yana üç adet büst bulunmaktadır. Adak olarak bırakılan figürinlerin çıplak ve kolsuz olmaları bizim 5. tipimizde yer alan büst protomları anımsatmaktadır (Kat. 44-50). Diğer bir ifade ile Myrina örneği yarım protomların, Berlin örneği ise büst protomların mağaralı açık hava kült alanlarına adak eşyası olarak bırakıldığına işaret etmektedir.

Felice Costabile, Locri Epizefiri'deki Nymphe Kült Alanı'nda, çok sayıda yarım figürin ve büst şeklinde protom bulunduğundan bahsetmektedir⁷⁷. Protomlardan bazıları yine figürinler üzerinde mağara modellerinin içinde adak eşyası olarak betimlenmiştir, ancak bu defa kayalık üzerinde birer Silenos uzanmaktadır⁷⁸. Her iki örnek Nymphelerin kült alanlarını başka tanrılar ile paylaşabildiğini göstermektedir. Elisa Chiara Portale ise "Busti fittili e Ninfe" başlıklı makalesinde başında polos taşıyan çıplak kadın büstlerinin kim olabileceğini tartışmakta ve bunların Nympheler ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmaktadır⁷⁹.

Kült alanları, oyuklar, mağaralar, dağlar veya korular olan Nympheler Yunan Mitolojisi'nde temiz su kaynaklarını koruyan perilerdir. Bu nedenle bir kaynağın personifikasyonu söz konusu olduğunda bu daima genç bir kızdır. Bakire tanrıçalar Athena ve Artemis veya ana tanrıçalar Demeter ve Hera da Nymphe epiteti ile saygı görebilmektedir⁸⁰. Nympeheler aynı zamanda doğumun koruyucu tanrıçaları arasında kabul edilirler. Örneğin akraba olan Nympheler ve Eileithyialar Ilissos'da Agrai Artemis Agrotera Kutsal Alanı'nda birlikte saygı görürler⁸¹. Thessalia'da Pharsalos Asklepios ve Hygieia Kutsal Alanı'nda sağlık ile ilgili tanrılar ile birlikte dirler⁸². Pausanias Korinth'de Aphrodite Tapınağı'nın yakınındaki "Kraneios Koruluğunda" Nymphelerin saygı gördüğünden bahsetmektedir⁸³. Nympheler, Atina Akropolis'i'nin güney yamacında olduğu gibi⁸⁴, Aphrodite ile birlikte cinsellik ve doğurganlığın temsilcisidir. Dionysos da Nympheler ile ilişkili tanrılar arasında yer almaktadır⁸⁵. Nympheler, Anthesteria Şenlikleri'nin ikinci gününde choenler⁸⁶ için önemli rol oynarlar⁸⁷. Düğünlerde ise gelinlerin yıkandıkları hamam suyunun taşıyıcılarıdır⁸⁸. Artemis, Nymphelere eşlik etmenin yanı sıra kültürünü de paylaşan tanrılardan

76 Ferri 1929, 35vd. Lev. 26; Portale 2012, 228 fig. 2.

77 Costabile 1991, 159 vd.

78 Costabile 1991, 160 vd. Nr. 4 Fig. 259, Nr. 5 Fig. 260.

79 Portale 2012, 227 vd. fig. 1.

80 Trinkl 1998, 78 dn. 82.

81 Pingiatoglou 1981, 43. Ayrıca bk. Trinkl 1998, 79 dn. 85.

82 Moustaka 1983, 47.

83 Paus. 2, 2, 4; Trinkl 1998, 62 dn. 164.

84 Benedum 1986, 154 dn. 110.

85 Trinkl 1998, 62 dn. 169.

86 3. yaşını dolduran çocuklar için kutlanan şenliğin ismi. Ayrıca bk. Hoorn 1951.

87 Trinkl 1998, 183 dn. 6. Antik çağda 3. yaşını kutlayan çocuklar için kutlanan dini bir festival olan.

88 Trinkl 1998, 183 dn. 7.

birisidir⁸⁹. Kızlardan oluşan korolar, birçok kült alanında Artemis ve Nympheler ile birlikte dans ederler. Artemis ve Dionysos bahçelerde, dağlarda, ormanlarda, su kaynaklarında Nympheler ile birlikte saygı görmektedirler. Genellikle kült alanları açık alanlarda bulunan Nympheler için adanan tapınak sayısı, diğer tanrılar ile kıyaslanırsa, yok denecek kadar azdır⁹⁰. Bunun nedeni Nymphelerin genellikle kutsal alanları diğer tanrılar ile paylaşması olmalıdır.

Bu kısa anlatımdan da anlaşıldığı gibi Nympheler doğumun ve evliliğin koruyucusu olarak kadınla özellikle de yeni evlenen veya doğum yapan genç kadınlar ile sıkı ilişki içerisindedir. Myrina kökenli olduğu belirtilen Louvre Müzesi'nden bir figürin üzerinde protom adanan mağaranın bulunduğu kayalığın üzerinde bu defa Eros ile Psyche yan yanadır (fig. 60)⁹¹. Aynı şekilde Ursula Mandel tarafından yayına hazırlanmakta olan Priene'den pişmiş toprak kalıp üzerinde, Eros ve gelin ile birlikte bir sütun üzerine yerleştirilen naiskos içerisinde elleri ile göğüslerinden tutan bir kadın protomu bulunmaktadır⁹². Her iki örnek protomların evlilik veya genç kadınlar ile ilişkisini en açık şekilde gözler önüne sermektedir.

Pişmiş toprak adak protomları ve mağaradan hareketle, Knidos Yuvarlak Tapınak Terası'ndaki açık hava kült alanında Nymphelerin de yer aldığı bir kültün saygı gördüğünü söylemek mümkündür. Ancak sadece protomlardan hareketle terasta, Bergama'dakine benzer⁹³, sadece Nymphelerin saygı gördüğü bir kutsal alanın bulunduğunu iddia etmek spekülasyon olacaktır. Bununla birlikte Yuvarlak Tapınak Terası'nda bulunan pişmiş toprak figürinler arasında bebekleri emziren ya da koruyan kurotrop-hosların⁹⁴, emekleyen⁹⁵ ve yeni yürümeye başlayan⁹⁶ çocukların⁹⁷, delikanlıların⁹⁸, gelinlerin⁹⁹, müzisyenlerin¹⁰⁰, dans edenlerin¹⁰¹, daha da önemlisi yaklaşık %80 oranında kadının olması¹⁰², terasın ilk evresinde yuva kurmayla, diğer bir ifade ile kadınla ilgili bir kültün ön plana çıktığını göstermektedir. Bu sonuç protom ile kadın arasındaki ilişkiyi güçlendirdiği gibi konumuzu oluşturan pişmiş toprak kadın protomlarının, aynı zamanda Yuvarlak Tapınak Terası Doğa Kült Alanı'nda saygı gören tanrılar arasında Nymphelerin de bulunma olasılığını güçlendirmektedir. Bilindiği gibi "syneon teos" yani bir kült alanının tanrılar arasında ortak kullanımı sık karşılaşılan bir durumdur.

Nympheler kültü Knidos'a yabancı değildir. Bu konuda en erken

89 Nilsson 1957, 181.

90 Örnek olarak, Kos'da Pan ile (Nilsson 1957, 442 vd.), Rhodos'da Poseidon ile birlikte saygı görmüştür (RE. Suppl. 5 [1931] 787 bk. Rhodos (H. von Gaertringen).

91 Mollard-Besques 1963, 56 Kat. LY 1514 Lev. 69.e.

92 U. Mandel, "Göttin und Braut. Zu einer Terrakottamatrize aus Priene", baskıda.

93 Mandel – Gossel-Raeck 2004, 323 dn. 78-79.

94 Şahin 2005a, 83 vd. fig. 5.d.

95 Şahin 2005a, 78 vd. fig. 4.a; Şahin 2005b, 104 vd. Kat. 28-31 fig. 6.

96 Şahin 2005a, 78 vd. fig. 4.c; Şahin 2005b, 100 vd. Kat. 15-26 fig. 4.

97 Şahin 2005b, 95 vd.

98 Şahin 2005a, 79 vd. fig. 4.d-e.

99 Şahin 2005a, 71 vd. fig. 1.g.

100 Şahin 2005a, 82 vd. fig. 5.b-c.

101 Şahin 2005a, 82 vd. fig. 5.a.

102 Şahin 2005a, 65 vd. özellikle 84.

tarihli kaynaklarımızdan birisi Herodot'dur¹⁰³. Herodot, Nymphelerin Knidos'a bağlı Triopion'da Dor Birliği'nin ortak kutsal alanı olan Apollon Tapınağı'nda Apollon ve Poseidon ile birlikte saygı gördüğünü anlatmaktadır¹⁰⁴. Martin P. Nilsson ise Theokritos'a¹⁰⁵ dayandırarak aktardığı Knidos'taki Nympheler kültünü şu şekilde tanımlamaktadır: „*einer der volkstümlichsten und beliebtesten Kulte des alten Griechenlands*“¹⁰⁶.

Başlangıçta Yuvarlak Tapınak Terası'nda diğer tanrılar ile birlikte saygı gören Nympheler Kültü, Helenistik Dönem yapı programı ile birlikte kentin doğusunda kendisi için ayrılan kült alanına taşınmış olmalıdır¹⁰⁷. Ancak buna tam taşınma demek zordur. Çünkü bir alt terasta yer alan Apollon Kutsal Alanı'nda¹⁰⁸, sunağın kuzey doğusundaki üst terasla bağlantılı kaya oyuğunda, Nympheler kültünün devam ettiğine dair ip uçları bulunmaktadır¹⁰⁹. Diğer bir ifade ile Knidos'ta Nympheler aynı anda farklı iki kutsal alanda saygı görmüş olmalıdır¹¹⁰. Nymphe Kültünün böylesine ön planda olduğu bir kentte, Knidoslular'ın Praxiteles'in çıplak Aphrodite yontusunu satın alma cesaretini göstermeleri de tesadüf ile izah edilmemelidir.

Protomların ortaya koyduğu bir diğer ilginç sonuç, Knidos'taki kült alanının Geç Arkaik Dönemden itibaren kullanılmaya başlamasıdır. Bu durum 1950'lere giden Eski-Yeni Knidos tartışmasını tekrar gündeme taşımaktadır¹¹¹. Elbette sadece protomlarla hareket ederek Arkaik Dönem kutsal alanının Knidos'a mı, yoksa iddia edildiği gibi Triopion'a mı ait olduğunu söylemek mümkün değildir¹¹². Ancak protomlar, MÖ 4. yüzyılda vuku bulduğu iddia edilen taşınmadan önce kentte en azından bir kült alanının bulunduğu ve olasılıkla bununla ilintili bir yaşamın olduğuna işaret etmektedir. Kentte Prof. Dr. Ertekin M. Doksanaltı başkanlığında devam eden arkeolojik kazılar taşınma iddiaları ile ilgili bu önemli sorunun aydınlatılmasında daha elle tutulabilir kanıtlar sunacaktır¹¹³.

Katalog

Katalogda yer alan ve korunma yerleri “Bodrum Müzesi” olarak gösterilen figürinlerin tamamı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün almış olduğu bir karar ile 2014 yılında Knidos antik kentinde bulunan kazı deposuna taşınıp orada koruma altına alınmıştır. Renklerin belirlenmesinde Schmincke Yayın Evi tarafından yayımlanan Mussini-Renk Kartelası kullanılmıştır. Renk numarası renk adından önce gelmektedir. Renk pigmentleri 3 kademe olarak verilmiş; uygun renk oben (üst), mitte (orta) ve unten (alt) şeklinde belirtilmiştir. Kısaltmalar: Y: Yükseklik, G: Genişlik ve D: Derinlik. Ölçüler santimetre olarak verilmiştir.

103 Hdt. 1, 144.

104 Nilsson 1957, 178; Işık 1980, 185.

105 Theokr. 17, 69

106 Nilsson 1967, 250.

107 Bruns-Özgan 2002, 93 vd.

108 Bruns-Özgan 2002, 66 vd. fig. 87.

109 Sunağın doğusundaki oyuk ve su kaynağı orada bir Nymphe Kültü olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte Apollon sunağında yer alan frizde de Nymphen betimlenmiştir: Stampolidis 1984, 113 vd.; Bruns-Özgan 2002, 68 vd. fig. 82.

110 Bir tanrıya aynı şehirde farklı alanlarda saygı duyulabildiğini göstermesi açısından Bergama güzel bir örnektir. Konu ile ilgili olarak bk. Ohlemutz 1940, 190 vd.

111 bk. dn. 1.

112 Bresson 1999, 83 vd.

113 Bu konuda özellikle bk. Tozluca – Doksanaltı 2019, 218 fig. 1.

Kat 1 - Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig.1**

KD 72 RTA t 80 (12)

Y: 8 G: 6,5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (Mussini 101 Kremserweiß). Dudaklarda ve saçta pembe boya (Mussini 352 Echtrosa/oben). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Boyunla birlikte baş korunmuş. Yanlarda ve kulakların alt yarısında kopma. Yüzeyde aşınma.

Krs.: Besques 1994, 63 fig. 38 (Atina); Hamdorf – Leitmeir 2014, 33vd. Kat. C 19 (Rhodos)

Tarih: MÖ 6. yüzyılın 2. yarısı.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat 2 - Bodrum Müzesi, Env. No: 5079 - **fig. 2**

KD 71 RTA t 64 (4)

Y: 6,5 G: 6,8

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Baş çeneye kadar korunmuş; kırık alın üzerinden geçiyor. Yanlarda ve kulaklarda kopmalar. Yüzeyde aşınma. Tepede askı deliği.

Krs.: bk. Kat. 1

Tarih: MÖ 6. yüzyılın 2. yarısı.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat 3 - Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig.3**

KD 72 RTA t 80 (12)

Y: 6 G: 3,5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Kadın başına ait protom parçası. Başın sağ tarafı gözün küçük bir bölümü ile birlikte korunmuş.

Krs.: Besques 1994, 63 fig. 38 (Atina).

Tarih: MÖ 6. yüzyılın 2. yarısı.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 4 - Knidos Kazı Deposu, Env. No: - **fig.4**

KD .. RTA

Y: 4 G: 6,5

Kil, parlak oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/oben), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß).

Korunma Durumu: Alından yukarıya korunmuş. Kekryphalos üzerinde stephane.

Krs.: Besques 1994, 63 fig. 38 (Atina).

Tarih: MÖ 6. yüzyılın 2. yarısı.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 5 - Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 5**

KD 72 RTA t 76 (15)

Y: 3,5 G: 3,5

Kil, kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (Mussini 101 Kremserweiß). Saç üzerinde pembe boya izi (Mussini 352 Echtrosa/oben). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Boyunla birlikte baş korunmuş. Tepede askı deliği. Yüzeyde çarpmalar.

Krs.: Higgins 1973, 83 Nr. 204 Lev. 58.

Tarih: MÖ 5. yüzyılın ortaları

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 6 - Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 6**

KD 77 RTA t 220 (2)

Y: 4,5 G: 3,5

Kil, açık toprak (Mussini 656 Lichter Ocker natur/oben), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Sadece baş bölümü korunmuş. İki parça kırık kırığa birleştirilerek tamamlanmış. Tepede askı deliği.

Krş.: AA 1889, 91 Nr. 14; Winter 1903, 242. 9; Higgins 1954, 50 vd. Nr. 67 Lev. 14; Bell 1981, 128 Nr. 42 Lev. 11; Bol – Kotera 1986, 36 vd. Nr. 18.

Tarih: Geç 5. yüzyıl.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 7 - Bodrum Müzesi, Env. No: 6273 - **fig. 7**

KD -- RTA ?

Y: 4,5 G: 4,5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Baş korunmuş. Çenede kopma. Kekryphalos üzerinde stephane, kulaklarda halka küpeler.

Krş.: Richter 1968, 57 fig. 271-273; Croissant 1983, 181vd. Nr. 112vd. Lev. 67vd.; Özen-Kleine 2017, 159 Res. 4.

Tarih: 5. yüzyılın ortaları

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 8 - Bodrum Müzesi, Env. No: 6217 - **fig. 8**

KD 72 RTA --

Y: 8,5 G: 7

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Tam kadın protomu. Yüzeyde aşınmalar dışında iyi korunmuş.

Krş.: Blinkenberg 1931, 601 Nr. 2492 Lev. 118; Işık 1980, 204 vd. Nr. 5 Lev. 1; Tavukçu 1999, 312 vd. Kat. 69-70 Lev. 18; Kaplan 2009, 108, 305 Kat. 154-155 Lev 44-45.

Tarih: MÖ 5. yüzyılın başları.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 9 - Bodrum Müzesi, Env. No: 6203 - **fig.9**

KD 72 RTA t 80 (10) 72.1985

Y: 8,5 G: 7

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Tam kadın protomu. Yüzeyde aşınmalar ve yanlarda önemsiz kopmalar dışında iyi korunmuş.

Krş.: bk. Kat. 8

Tarih: MÖ 5. yüzyılın başları.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 10- Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 10**

KD 72 RTA t 80 (12) 72.1731 V

Y: 6,5 G: 4,5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Protomun sol yarısı korunmuş. Gözlerden yukarı olmak üzere başı, omuz üzerine düşen saçların ve boyunun sağ yarısı eksik.

Krş.: bk. Kat. 8

Tarih: MÖ 5. yüzyılın başları.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 11- Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 11**

KD 72 RTA t 80 (10) 72.1731 I

Y: 10,5 G: 9

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Dört parçanın kırık kırığa yapıştırılması ile tamamlanmış. Yüzeyde etkili aşınma.

Tarih: MÖ 5. yüzyılın ilk yarısı.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 12- Bodrum Müzesi, Env. No: 6229- **fig. 12**

KD 72 RTA t 76 (15)

Y: 10,8 G: 8,5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Yüzeyde aşınmalar dışında tam korunmuş.

Krş.: Winter 1903, 19.1-6; Robinson 1931, 21vd. Nr. 25-26 Lev. 6 ve 12 Nr. 35 Lev. 7; Higgins 1954, 89 Nr. 238 Lev. 43 (Rhodos) ve 136 Nr. 492 Lev. 66 (Kalymnos); Higgins 1973, 83 Nr. 198 Lev. 58; Bayer-Niemeier 1988, 147 vd. Nr. 262 Lev. 48.6; Tavukçu 1999, 313 Kat. 71 Lev. 18; Özen-Kleine 2017, 158 vd. Res. 1.

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 13-Bodrum Müzesi, Env. No: 6227 - fig. 13

KD 72 RTA t 76

Y: 10,5 G: 8,5

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: İki parça kırık kırığa yapıştirılarak tamamlanmış; kırık, çene altında boyna paralel ilerliyor.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112 .

Kat. 14-Bodrum Müzesi, Env. No: 6230 - fig. 14

KD 72 RTA t 76 (15)

Y: 11 G: 9

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: İki parça kırık kırığa yapıştirılarak tamamlanmış; kırık, çene altında boyna paralel ilerliyor.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 15-Bodrum Müzesi, Env. No: 6226 - fig. 15

KD 72 RTA t 76 (15)

Y: 10,5 G: 9

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Yüzeyde aşınmalar dışında tam korunmuş.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74. - Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 16-Bodrum Müzesi, Env. No: 6228 - fig. 16

KD 72 RTA t 76 (11)

Y: 10,5 G: 8,5

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Yüzeyde etkili aşınma dışında tam korunmuş.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 17-Bodrum Müzesi, Env. No: 6231 - fig. 17

KD 72 RTA t 80 (12)

Y: 11 G: 9,2

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: İki parça kırık kırığa yapıştirılarak tamamlanmış; kırık, sol omuz ve göğüs üzerinden tabana kadar iniyor.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74;
Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 18 -Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 18**

KD 72 RTA t 80 (12)

Y: 9,5 G: 6

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Sol omuz ve kol eksik. Sağ kol dirsekten eksik. Yüzeyde aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74;
Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 19-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 19**

KD 73 RTA t 138 (5)

Y: 3,5 G: 4,5

Kil, açık oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/oben), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Alından yukarısı olmak üzere baş parçası. Yüzün tamamı eksik.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 20-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 20**

KD 72 RTA t 76 (15)

Y: 6 G: 9

Kil, kiremit kızılı (Mussin 365 Lasur-Oxid-Rot/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Omuzlardan yukarısı kırık ve eksik. 3 parçanın kırık kırığa yapıştirilmesi ile tamamlanmış; kırıklar

boynun sağından ve ortasından başlayıp göğüsler üzerinden geçecek şekilde çapraz ilerliyor.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74;
Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 21-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 21**

KD 72 RTA t 70 (15)

Y: 8 G: 9

Kil, kiremit kızılı (Mussin 365 Lasur-Oxid-Rot/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Gözlerden başlamak üzere başın üst bölümü kırık ve eksik. Gövde, yüzeyde aşınmalar dışında iyi korunmuş.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74;
Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 22-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 22**

KD 72 RTA t 76 (15)

Y: 7 G: 8,5

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Omuzlardan başlayarak baş kırık ve eksik. Boynun küçük bir bölümü korunmuş. İki parçanın kırık kırığa birleştirilmesi ile tamamlanmış; kırık, boyundan başlayıp sol göğüs üzerinden tabana kadar iniyor.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74;
Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 23-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 23**

KD 72 RTA t 80 (12)

Y: 7 G: 9

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Omuzlardan başlayarak baş kırık ve eksik. Boynun bir bölümü korunmuş. Göğüslerin altında kırık kenarında kopma. İki parçanın kırık kırığa birleştirilmesi ile tamamlanmış; kırık boynun ortasından başlayıp göğüslerin arasından tabana kadar iniyor. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 24-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 24

KD 72 RTA t 76 (15)

Y: 9 G: 8,5

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Sol el üzerinde pembe boya izi (Mussini 352 Echtrosa/oben). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Boyun kökünden başlayarak baş eksik. İki parçanın kırık kırığa birleştirilmesi ile tamamlanmış; kırık boynun ortasından başlayıp göğüslerin arasından tabana kadar iniyor. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 25-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 25

KD 72 RTA t 80 (12)

Y: 7,5 G: 8

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Boyun kökünden başlayarak baş, sağ göğüs altından başlayarak gövdenin sağ alt yarısı kırık ve

eksik. İki parçanın kırık kırığa birleştirilmesi ile tamamlanmış; kırık, boynun ortasından başlayıp göğüslerin arasından tabana kadar iniyor. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 26-Knidos Kazı Deposu, Env. No: - fig. 26

KD .. RTA

Y: 6 G: 3,5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücutun sol yarısı korunmuş. Kırık, göğüs arasından geçiyor. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 27-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 27

KD 71 RTA t 11 (24)

Y: 6 G: 6

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Sol kol ve el ile birlikte vücutun sol yarısı korunmuş. Omuzdan yukarısı eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 28-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 28

KD 72 RTA t 80 (12)

Y:10 G: 3,5

Kil, açık toprak (Mussini 656 Lichter Ocker natur/oben), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri

(101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Sol omuz ve kol korunmuş.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği ?

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 29-Knidos Kazı Deposu, Env. No: - fig. 29

KD 72 RTA t 76 (11)

Y: 5 G: 4,5

Kil, açık toprak (Mussini 656 Lichter Ocker natur/oben), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücudun sol yarısı korunmuş; sol el, omuz eksik. Alt köşede kopma. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 30-Knidos Kazı Deposu, Env. No: - fig. 30

KD 73 RTA t 138 (8)

Y: 6,5 G: 4

Kil, açık toprak (Mussini 656 Lichter Ocker natur/oben), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücudun sol yarısı boyna kadar korunmuş; kırık, göğüs arasından geçiyor. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 31-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 31

KD 72 RTA t 76 (14)

Y: 3,5

Kil, hardal (Mussini 664 Umbra cypr. Natur/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış.

Korunma Durumu: Sol kol ve el ile

birlikte vücudun sol yarısı korunmuş. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 32 -Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 32

KD 72 RTA t 80

Y: 5,5

Kil, açık hardal (Mussini 653 Goldocker/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß).

Korunma Durumu: Sol kol ve el ile birlikte vücudun sol yarısı korunmuş. Omuzdan yukarısı eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 33-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 33

KD 72 RTA t 76 (15)

Y: 6,5 G: 4

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Sol kol ile birlikte vücudun sol yarısı korunmuş. El ve omuzdan yukarısı eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Love 1973, 419 fig. 12 Lev. 74; Love 1974, 90 Nr. 59 Lev. 112.

Kat. 34-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 34

KD – RTA

Y: 6 G: 4

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Sol kol ve el ile birlikte vücudun sol yarısı korunmuş. Omuzdan yukarısı eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 35-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 35

KD 72 RTA t 80 (10)

Y: 8 G: 3,5

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Sol kolun bir bölümü ile birlikte sol yarısı korunmuş. Kırık sol omuzdan aşağı indiğinden sol göğüs ve el eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 36-Knidos Kazı Deposu, Env. No: - fig. 36

KD 71 RTA t 64 (4)

Y: 6,5 G: 5

Kil, turuncu (Mussini 237 Lasur-Oxid-Orange/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücudun sağ yarısı boynun bir bölümü ile birlikte korunmuş. İki parçanın kırık kırığa birleştirilmesi ile tamamlanmış; kırık, el bileği ve göğüs üzerinden olmak üzere yatay ilerliyor. Yüzeyde etkili aşınma. Sol omuz üzerinde iki bukle saç.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 37-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 37

KD 73 RTA t 138 (7)

Y: 6 G: 3,5

Kil, turuncu (Mussini 237 Lasur-Oxid-Orange/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücudun sağ yarısı boynun bir bölümü ile birlikte korunmuş. Dirsek kırık ve eksik. Göğüs üzerinde kopma. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 38-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 38

KD 73 RTA t 138 (7)

Y: 8,5 G: 5,5

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücudun sağ yarısı korunmuş. Kırık, sağ omuzdan başlayıp, sağ göğüs üzerinden çapraz ilerliyor.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 39-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 39

KD 71 RTA t 53 (2)

Y: 7 G: 5

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücudun sağ yarısı boynun bir bölümü ile birlikte korunmuş. Kırık, boynun ortasından başlayıp, göğüs arasından tabana doğru düz iniyor. Yüzeyde etkili aşınma. Sol omuz üzerinde iki bukle saç.

Krş.: bk. Kat. 12

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 40-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 40**

KD 71 RTA t 11 (24)

Y: 4,5 G: 5,5

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücutun sağ yarısı sol göğsün bir bölümüne kadar korunmuş. Omuz eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12**Tarih:** MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği ?**Yayın:** Yayınlanmamış**Kat. 43-**Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 43**

KD 72 RTA t 80 (10)

Y: 6

Kil, hardal (Mussini 664 Umbra cypr. Natur/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: El ve göğüsle birlikte vücutun sağ yarısı korunmuş. Sağ el göğüs üzerinde. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12**Tarih:** MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.**Yayın:** Yayınlanmamış**Kat. 41-**Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 41**

KD 73 RTA t 138 (9)

Y: 6 G: 4

Kil, oksit kahverengi (Mussin 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücutun sağ yarısı korunmuş; parmak uçları ve göğsün tamamı eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12**Tarih:** MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.**Yayın:** Yayınlanmamış**Kat. 44-**Bodrum Müzesi, Env. No: 6225 - **fig. 44**

KD 72 RTA t 80 (10)

Y: 8,5 G: 6 D: 4

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış. Pişirme deliği tabanda.

Korunma Durumu: Kenarlarda kopma dışında tam korunmuş. Yüzeyde aşınma.

Krş.: Winter 1903, 254.4 (Taman); Laumonier 1921, 90 Nr. 465 Lev. 31.3; Robinson 1931, 55 Nr. 331f. Lev. 31; Robinson 1933, 42 Nr. 147 Lev. 16; Higgins 1954, 182 Nr. 683 Lev. 89 (Attika) ve 383 Nr. 1438 Lev. 197 (Kyrene); Besques 1994, 66 Fig. 44 (Attika).

Tarih: MÖ 4. yüzyılın 2. yarısı.**Yayın:** Şahin 2005a, 71vd. fig. 1.d.**Kat. 42-**Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 42**

KD 71 RTA t 76 (11)

Y: 4,5 G: 4

Kil, açık toprak (Mussini 656 Lichter Ocker natur/oben), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Vücutun sağ bölümü korunmuş; sağ omuz, el, göğüs dışında eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 12**Tarih:** MÖ 5. yüzyılın 2. çeyreği.**Yayın:** Yayınlanmamış**Kat. 45-**Bodrum Müzesi, Env. No: 6183 - **fig. 45**

KD 72 RTA t 80 (10)

Y: 8,5 G: 6,5 D: 5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Saç üzerinde pembe boya izi (Mussini 352 Ehtrosa/oben). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış. Pişirme deliği tabanda.

Korunma Durumu: Tam korunmuş. Yüzeyde aşınma.

Krş.: bk. Kat. 44

Tarih: MÖ 4. yüzyılın 2. yarısı.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 46-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 46**

KD 72 RTA -

Y: 6,5 G: 3

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Boyun ile birlikte baş ve sağ omuzun bir bölümü korunmuş. Gövde eksik. Burun üzerinde kopma. Kenarlarda çarpma. Sol yanak üzerinde delik.

Krş.: bk. Kat. 44

Tarih: MÖ 4. yüzyılın 2. yarısı.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 47-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 47**

KD 72 RTA -

Y: 4,5 G: 3

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde gri astar izleri (Mussini 785 Kaltgrau/oben). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Boyun ile birlikte baş korunmuş. Boyun kökünden başlayarak gövde eksik. Burun üzerinde kopma. Kenarlarda çarpma. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 44

Tarih: MÖ 4. yüzyılın 2. yarısı.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 48-Bodrum Müzesi, Env. No: 5061- **fig. 48**

KD 71 RTA t 33 (6)

Y: 5,5 G: 5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Boyun ile birlikte

baş korunmuş. Gövde eksik. Kenarlarda çarpma. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: Vianu 1997, 17 vd. fig. 1.

Tarih: MÖ 5. yüzyılın ortaları.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 49-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 49**

KD 70 RTA t 11 (20)

Y: 3,5 G: 6

Kil, asfalt (Mussini 645 Asphalt/mitte), kireç ve mika içerikli, fazla fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Yanaklardan başlayarak başın üst yarısı korunmuş. Başın tepe bölümü boydan boya eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: Vianu 1997, 17 vd. fig. 1.

Tarih: MÖ 5. yüzyılın ortaları.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 50-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 50**

KD 71 RTA t 80 (10)

Y: 5 G: 6

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Sadece gövde korunmuş. Baş boyun kökünden başlayarak eksik. Yüzeyde etkili aşınma.

Krş.: bk. Kat. 44

Tarih: MÖ 4. yüzyılın 2. yarısı.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 51-Bodrum Müzesi, Env. No: - **fig. 51**

KD 72 RTA t 83 (8)

Y: 6,5 G: 7

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyde beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Baş korunmuş. Boyunla birlikte gövde eksik. Kenarlarda kırıklar, polos üzerinde kopma. Yüzeyle aşınma.

Krş.: Winter 1903, 247.1; Boehlau – Schefold 1942, 34 Nr. 64 Lev. 7.3a-b (Larissa am Hermos); Vianu 1997 17vd. fig. 1; Özen-Kleine 2017, 157 Res. 7-10.

Tarih: MÖ 5. yüzyılın ortaları.

Yayın: Şahin 2005a, 71vd. fig. 1.c.

Kat. 52-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 52

KD 72 RTA t 73

Y: 5 G: 5,5

Kil, oksit kahverengi (Mussini 669 Lasur-Oxid-Braun/Mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyle beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış.

Korunma Durumu: Boynun üst bölümüyle birlikte baş korunmuş. Kenarlarda kırıklar, polos üzerinde kopma. Yüzeyle aşınma.

Krş.: Vianu 1997, 17 vd. fig. 1; Özen-Kleine 2017, 157 Res. 7-10.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ortaları.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 53-Bodrum Müzesi, Env. No: 6149 - fig. 53

KD 72 RTA t 196 (7)

Y: 8 G: 5 D: 5

Kaide Y: 1,8

Kil, toprak sarısı (Mussini 656 Lichter Ocker natur/oben), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Yüzeyle beyaz astar izleri (101 Kremserweiß). Kaidede pembe boya izi (Mussini 352 Echtrösa/oben). Ön ve arka yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış. Pişirme deliği kaidenin altında.

Korunma Durumu: Omuzdan başlayarak kaideye kadar sol yanda kopma. İki parçanın kırık kırığa birleştirilmesi ile tamamlanmış; kırık, çene altından olmak üzere boyunda yatay ilerliyor. Burunda kopma. Yüzeyle aşınma. Yarım daire profilli kaide.

Krş.: Laumonier 1921, 90 Nr. 465 Lev. 31.3; Robinson 1931, 55 Nr. 331 vd. Lev.

31 (Olynthos); Robinson 1933, 42 Nr. 147 Lev. 16 (Olynthos); Higgins 1954, 182 Nr. 683 Lev. 89 (Attika); 383 Nr. 1438 Lev. 197 (Kyrene); Besques 1994, 66 fig. 44 (Attika).

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 3. çeyreği.

Yayın: Love 1974, 91 Nr. 104 Lev. 117.

Kat. 54-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 54

KD 71 RTA t 47 (3)

Y: 5 G: 3

Kil, toprak sarısı (Mussini 656 Lichter Ocker natur/oben), kireç ve mika içerikli, fazla fırınlanmış. Ön ve arka yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış. Pişirme deliği kaidenin altında.

Korunma Durumu: Boynun bir bölümü ile birlikte gövde korunmuş. Baş ve sağ omuz eksik. Yarım daire profilli kaide.

Krş.: bk. Kat. 53

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 3. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Kat. 55-Bodrum Müzesi, Env. No: - fig. 55

KD 72 RTA t 106 (5)

Y: 4,5 G: 5,5

Kil, asfalt (Mussini 645 Asphalt/mitte), kireç ve mika içerikli, az fırınlanmış. Ön yüz kalıptan. Arka yüz kaba bırakılmış. Pişirme deliği kaidenin altında.

Korunma Durumu: Gövdenin sol bölümü, profilli kaidenin bir bölümü korunmuş. Baş, sağ omuz ve göğüs eksik. Sol omuz üzerinde kopma. Yüzeyle aşınma. Yarım daire profilli kaide.

Krş.: bk. Kat. 53

Tarih: MÖ 5. yüzyılın 3. çeyreği.

Yayın: Yayınlanmamış

Bibliyografya ve Kısaltmalar

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün önerileri dışında aşağıdaki kısaltmalar kullanılmıştır. Antik yazarların kısaltmasında Der kleine Pauly I (1964) XXI vd. öneriler dikkate alınmıştır.

- Akurgal 1966 Akurgal, E., Orient und Okzident. Die Geburt der griechischen Kunst, Holle.
- Bankel 1997 Bankel, H., "Knidos. Der hellenistische Rundtempel und sein Altar", AA 1997, 51-71.
- Bankel 2009 Bankel, H., "Versatzmarken am Propylon des Heiligtums für Apollon Karneios in Knidos", BYZAS 9, 1-19.
- Barnett 1957 Barnett, R. D., A Catalogue of the Nimrud Ivories with other examples of Ancient Near Eastern Ivories in the British Museum, London.
- Barnett 1982 Barnett, R. D., Ancient Ivories in the Middle East. QEDEM 14, Jerusalem.
- Bayer-Niemeier 1988 Bayer-Niemeier, E., Griechisch-römische Terrakotten Liebieghaus- Museum Alter Plastik Bildwerke der Sammlung Kaufmann I, Frankfurt.
- Bean - Cook 1952 Bean, G. E. – J. M.C. Cook, "The Cnidia", BSA 47, 171-212 Pl. 36-4.
- Bean - Cook 1957 Bean, G. E. – J. M. Cook, "The Carian Coast III", BSA 52, 58-146, Taf. 16-26.
- Bell 1981 Bell, M., The Terracottas. Morgantina Studies I, New Jersey.
- Benedum 1986 Benedum, Chr., "Asklepios und Demeter. Zur Bedeutung weiblicher Gottheiten für den frühen Asklepioskult", JdI 101, 137- 157.
- Berges 1994 Berges, D., "Alt-Knidos und Neu-Knidos", IstMitt 44, 5-16, Taf. 1-3.
- Berges 1995 Berges, D., "Knidos und das Bundesheiligtum der dorischen Hexapolis", Nürnberger Blätter zur Archäologie 12, 103-120.
- Berges - Tuna 1990 Berges, D. – N. Tuna, "Ein Heiligtum bei Alt-Knidos", AA 1990, 19-35.
- Berges – Tuna 2000 Berges, D. – N. Tuna, "Das Apollonheiligtum von Emecik. Bericht über die Ausgrabungen 1998-1999", IstMitt 50, 171-214.
- Besques 1994 Besques, S., Figurines et reliefs Grecs en terre-cuite. Département des Antiquités grecques, étrusques et romaines du Musée du Louvre, Paris.
- Blinkenberg 1931 Blinkenberg, Chr., Les petits objects. Lindos I. Fouilles de l'Acropole 1902-1914, Berlin.
- Blinkenberg 1933 Blinkenberg, Chr., Knidia. Beiträge zur Kenntnis der praxitelischen Aphrodite, Kopenhagen.
- Blümel 1992 Blümel, W. (ed.), Die Inschriften von Knidos I, IK 41, Bonn.
- Boehlau - Schefold 1942 Boehlau, J. – K. Schefold, Larisa am Hermos III. Die Kleinfunde. Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1902-1934, Berlin.
- Bol - Kotera 1986 Bol, P. C. – E. Kotera, Bildwerke aus Terrakotta aus mykenischer bis römischer Zeit. Liebieghaus Museum alter Plastik. Antike Bildwerke III, Frankfurt.
- Bovio 1930 Bovio, I. M., "Sicilia. Scoperta di matrici fittili e di terracotte figurate, negli anni 1926-1927", NSc 1930, 73-105.
- Bresson 1999 Bresson, A., "Cnide à l'époque classique : la cité et ses villes", REA 101, 83-114.
- Bruns-Özgan 2002 Chr., Bruns-Özgan, Knidos. Ein Führer durch die Ruinen, Konya.

- Bulba 2019 Bulba, M., “Kaunos Demeter Kutsal Alanı: Terakota Buluntular”, *Cedrus* 7, 123-167.
- Büyüközer 2019 Büyüközer, A., “Knidos Liman Duvarları”, *Cedrus* 7, 215- 237.
- Cahn 1970 Cahn, H. A., Knidos. Die Münzen des 6. und 5. Jhs.v.Chr., DAI. Antike Münzen und geschnittene Steine IV (ed. E. Boehringer), Berlin.
- Caputo 1938 Caputo, G., “Tre Xoana e il culto di una sorgente sulfurea in territorio Geloo-Agrigentino”, *MonAnt* 37, 585-684.
- Caubet v.d. 1998 Caubet, A. – S. Fourier – A. Queyrel – F. Vandenebeele, *L’art des modeleurs d’argile. Antiquités de Chypre Coroplastique I-II. Musée du Louvre département des antiquités orientales*, Paris.
- Charbonneaux 1936 Charbonneaux, J., *Les terres cuites Grecques* (Paris 1936). Librairie d'Art Louis Reynaud
- Collon 1995 Collon, D., *Ancient Near Eastern Art*, London.
- Costabile 1991 Costabile, F., *I Ninfei di Locri Epizefiri. Architettura culti erotici, sacralità delle acque*, Catanzaro.
- Croissant 1983 Croissant, F., *Les protomés féminines archaïques: recherches sur les représentations du visage dans la plastique grecque de 550 A 480 AV. J. - C.*, Paris.
- Doksanaltı vd. 2018 Doksanaltı, E. M. – İ. Karaoğlan – D. O. Tozluca, *Knidos Denizlerin Buluştuğu Kent*, Ankara.
- Ehrhardt 2009 Ehrhardt, W., “Hellenistische Heiligtümer und Riten: Die westlichen Sakralbezirke in Knidos als Fallbeispiel”, *Stadtbilder im Hellenismus. Die hellenistische Polis als Lebensform: Urbane Strukturen und Bürgerliche Identität zwischen Tradition und Wandel* (ed. A. Matthaei – M. Zimmermann), 2007, Berlin, 93-115.
- Ergün 2013 Ergün, N., *Assos Batı Nekropolü Buluntuları, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.*
- Ferri 1929 Ferri, S., *Divinità Ignoto. Nuovi Dovumenti di Arte e di Culto Funerario nelle colonie Greche*, Firenze.
- Fischer 2008 Fischer, M., *The Prostitute and Her Headdress: the Mitra, Sakkos and Kekryphalos in Attic Red-figure Vase-painting ca. 550-450 BCE*, University of Calgary, Department of Greek and Roman Studies, Alberta.
- Frickenhaus 1912 Frickenhaus, A., *Die Hera von Tiryns, Tiryns I - Die Ergebnisse der Ausgrabungen des Instituts. Kaiserlich Deutsches Archäologisches Institut in Athen*, Athen.
- Fuchs 1962 Fuchs, W., “Attische Nymphenreliefs”, *AM* 77, 242-249.
- Gider-Büyüközer 2019 Gider-Büyüközer, Z., “Anadolu’da Dor Mimarisi: MÖ 4.yüzyıl”, *Arkhaia Anatolika* 2, 102-165.
- Guillon 1936 Guillon, P., “Les offrandes en terre-cuite et le culte. De la terrasse supérieure de castraki (ptoion)”, *BCH* 60, 416-427 Taf. 47-48.
- Hamdorf – Leitmeir 2014 Hamdorf, W. – F. Leitmeir, *Die figürlichen Terrakotten der staatlichen Antikensammlungen München I-II. Staatliche Antikensammlungen München, Katalog der Terrakotten I-II* (ed. F. S. Knauf), München.
- Hdt. Herodot, *Historien*, München, 1963.

- Higgins 1954 Higgins, R. A., Catalogue of the Terracottas in the Department of Greek and Roman Antiquities British Museum I, London.
- Higgins 1967 Higgins, R. A., Greek Terracottas, London.
- Higgins 1973 Higgins, R. A., The Terracottas, Knossos. The Sanctuary of Demeter (ed. J. N. Coldstream), BSA Suppl. 8, Oxford, 56-92 Taf. 33-70.
- Hoorn 1951 Hoorn, G., Choes and Anthesteria, Leiden.
- Işık 1980 Işık, F., Die Koroplastik von Theangela in Karien und ihre Beziehungen zu Ostionien. *IstMitt Beih.* 21, Tübingen.
- Kaplan 2009 Kaplan, D., Çanakkale Arkeoloji Müzesi Frank Calvert Koleksiyonu Terrakotta Figürinleri, Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Keil 1914 Keil, J., "Aphrodite Daitis", *Öjh* 17, 145-147.
- Kilmer 1977 Kilmer, M. F., The Shoulder Bust in Sicily and South and Central Italy. A Catalogue and Materials for Dating, Göteborg.
- Knibbe 1978 Knibbe, D., "Ephesos, nicht nur die Stadt der Artemis. Die anderen ephesischen Götter", *Studien zur Religion und Kultur Kleinasien*. Festschrift für F.K. Dörner zum 65. Geburtstag am 28. Februar 1976, Leiden, 489-503.
- Krumme 1989 Krumme, M., Kunst und Archäologie, die Sammlung F. Brommer, Antikemuseum Berlin, Staatliches Museen Preuss. Kulturbesitz, Sonderausstellung 1.7.-1.10.1989, Berlin 1989.
- Laumonier 1921 Laumonier, A., Catalogue de terres cuites du Musée Archeologique de Madrid, Bordeaux.
- Leyenaar-Plaisier 1979 Leyenaar-Plaisier, P. G., Les terres cuites Grecques et Romaines, catalogue de la collection du Musée National des Antiquités a Leiden, Leiden.
- Levi 1969 Levi, D., "Gli scavi di Iasos", *ASAtene* 29/ 30, 537-590.
- Love 1971 Love, I. C., "Excavations at Knidos, 1971", *TürkAD* 20/2, 97-142.
- Love 1972a Love, I. C., "A Preliminary Report of the Excavations at Knidos 1970", *AJA* 76, 61-76 Taf. 15-20.
- Love 1972b Love, I. C., "A Preliminary Report of the Excavations at Knidos 1971", *AJA* 76, 393-405 Taf. 81-84.
- Love 1973 Love, I. C., "The Excavations at Knidos, 1972", *AJA* 77, 413-424 Taf. 73-78.
- Love 1974 Love, I. C., "Excavations at Knidos, 1974", *TürkAD* 21/2, 85-129.
- Lullies 1960 Lullies, R., Griechische Plastik. Von den Anfängen bis zum Ausgang des Hellenismus, München.
- Mandel – Gossel-Raeck 2004
Mandel, U. – Gossel-Raeck, İ. "Votivterrakotten von der pergamenischen Oberburg", *I.Mitt* 54, 311-330.
- Metzger 1985 Metzger, I. R., Das Thesmophorion von Eretria. Funde und Befunde eines Heiligtums. Eretria 7, Bern.
- Mollard-Besques 1954 Mollard-Besques, S., Musée du Louvre. Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre-cuite Grecs, Etrusques et Romains I. Epoques préhellénistique, géométrique, archaïque et classique, Paris.

- Mollard-Besques 1963 Mollard-Besques, S., Musée du Louvre. Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre-cuite Grecs et romains II. Myrina, Paris.
- Moustaka 1983 Moustaka, A. S., Kulte und Mythen auf thessalischen Münzen, Beiträge zur Archäologie 15, Würzburg.
- Müller-Wiener v.d. 1981 Müller-Wiener, W. – W. Koenigs – A.-U. Kossatz – W. Voigtländer, "Milet 1980", *IstMitt* 31, 95-147 Taf.29-51.
- Nilsson 1957 Nilsson, M. P., Griechische Feste von religiöser Bedeutung mit Ausschluss der Attischen, Stuttgart.
- Ohlemutz 1940 Ohlemutz, E., Die Kulte und Heiligtümer der Götter in Pergamon, Würzburg.
- Özbay 2019 Özbay, A., "Protomlar", Afyonkarahisar Müzesi Terrakotta Figürinleri (ed. G. Coşkun), Ankara, 80-82.
- Özen-Kleine 2017 Özen-Kleine, B., "Weihgaben an Aphrodite", *Basileus* 50. Yılında Kaunos, Ankara, 155-170.
- Özgan 2009 Özgan, R., "Eski Yeni Knidos Problemi", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 132, 93-112
- Paus. Pausanias, Reisen in Griechenland (çev. E. Meyer), Zürich-München)
- Picard v.d. 1943 Picard, Ch. – P. de la Coste-Messelière, "Monuments Figurés Sculpture. Art archaïque: Les trésors « Ioniques", *FdD* IV. 2, Paris.
- Pingiatoglou 1981 Pingiatoglou, S., Eileithya, Würzburg.
- Plassart 1928 Plassart, A., Les Sanctuaires et les cultes du mont cynthe. Délos 11, Paris.
- Portale 2012 Portale, E. C., "Busti fittili e Ninfe: Sulla valenza e la polisemia delle rappresentazioni abbreviate in forma di busto nella coroplastica votiva siceliota", *Philotechnia Studi sulla coroplastica della Sicilia greca* (ed. M. Albertocchi – A. Pautasso), Monografie dell'Istituto per I beni Archeologici e Monumentali (IBAM) 5, Catania.
- Richter 1968 Richter, G. M. A., Korai. Archaic Greek Maidens, London.
- Robinson 1931 Robinson, D. M., The Terracottas of Olynthus. Found in 1928. Excavations Olynthus 4, Baltimore.
- Robinson 1933 Robinson, D. M., The Terracottas of Olynthus. Found in 1931. Excavations Olynthus 7, Baltimore.
- Schweitzer 1961 Schweitzer, B., Mythische Hochzeiten. Eine Interpretation des Bilderkreises an dem Epinetron des Eretriamers. Sitzungsberichte der Heidelberger Akademie der Wissenschaften 6, Heidelberg.
- Smith 1949 Smith, H. R. W., "A Goddess from Lebadeia", *Hesperia Suppl.* 8, 353-360 Taf. 47.
- Stampolidis 1984 Stampolidis, N. Chr., "Der "Nymphenaltar" in Knidos und der Bildhauer Theon aus Antiochia", *AA* 1984, 113-127.
- Stewart 1990 Stewart, A., Greek Sculpture, New Haven- London.
- Şahin 2005a Şahin, M., "Terrakotten aus Knidos: Erste Ergebnisse. Die Kulte auf der Rundtempelterrasse", *IstMitt* 55, 65-93.
- Şahin 2005b Şahin, M., "Kinderstatuetten aus Ton auf der Rundtempelterrasse in Knidos", *IstMitt* 55, 95-118.

- Theokr. Theocritus, Übers. A.S.F. Gow (Cambridge). Cambridge.
- Tavukçu 1999 Tavukçu, A. Y., Troas Bölgesi Terrakotta Figürinleri (İ.Ö. 1375-İ.S.395), Atatürk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Topcu 2010 Topcu, Y. S., Oylum Höyük Terrakotta Figürinleri, Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Tozluca – Doksanaltı 2019
Tozluca, O. – E. M. Doksanaltı, “A Group of Protoegeometric and Geometric Pottery Found in Knidos”, ANODOS 14/2014, 217-225.
- Trinkl 1998 Trinkl, E., Hydrophorie. Die Funktion der Hydrophoroi im griechischen Heiligtum, Wien.
- Tuna 1998 Tuna, N., “Burgaz Arkeolojik Kazıları 1996 Yılı Çalışmaları”, KST 19/2, 445-464.
- Tuna 1999 Tuna, N., “Burgaz Arkeolojik Kazıları 1997 Yılı Çalışmaları”, KST 20/2, 425-438.
- Uhlenbrock 1988 Uhlenbrock, J. P., The Terracotta Protomai from Gela. A Discussion of Local Style in Archaic Sicily, Roma.
- Vianu 1997 Vianu, M. A., “Aphrodites orientales dans le bassin du Pont-Euxin”, BCH 121, 15-32.
- Vierneisel-Schlörb 1997 Vierneisel-Schlörb, B., Die figürlichen Terrakotten I. Spätmykenisch bis späthellenistisch. Kerameikos XV, München.
- Waldstein 1905 Waldstein, C., The Argive Heraeum II, Boston-New York.
- Winter 1903 Winter, F., The Typen der figürlichen Terrakotten I, Berlin.
- Yavis 1949 Yavis, C. G., Greek Altars. Origins and Typology. Including the Minoan-Mycenaean Offertory Apparatus, Saint Louis.
- Zervoudaki 1988 Zervoudaki, E., “Vorläufiger Bericht über die Terrakotten aus dem Demeter-Heiligtum der Stadt Rhodos”, Archaeology in the Dodecanese (ed. S. Dietz – I. Papachristodoulou), Copenhagen.
- Zuntz 1971 Zuntz, G., Persephone. Three Essays on Religion and Thought in Magna Graecia, Oxford.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

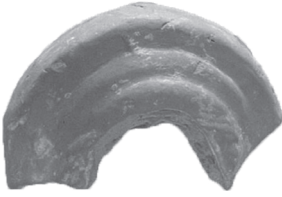

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

Fig. 14

Fig. 15

Fig. 16

Fig. 17

Fig. 18

Fig. 19

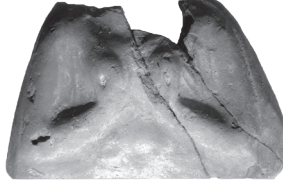

Fig. 20

Fig. 21

Fig. 22

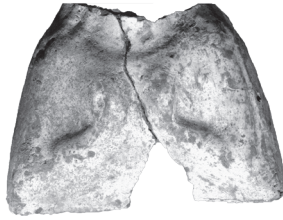

Fig. 23

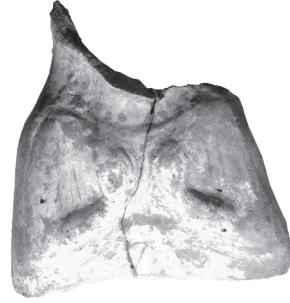

Fig. 24

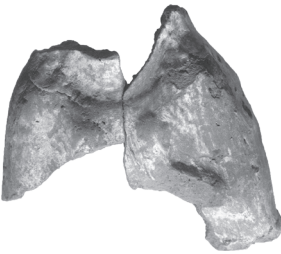

Fig. 25

Fig. 26

Fig. 27

Fig. 28

Fig. 29

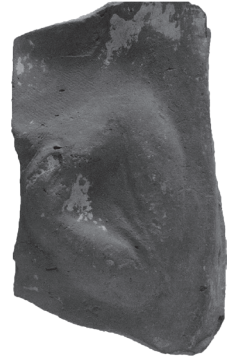

Fig. 30

Fig. 31

Fig. 32

Fig. 33

Fig. 34

Fig. 35

Fig. 36

Fig. 37

Fig. 38

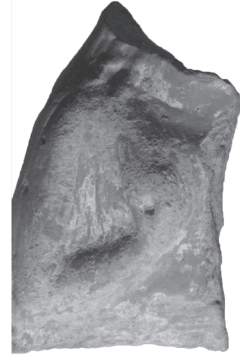

Fig. 39

Fig. 40

Fig. 41

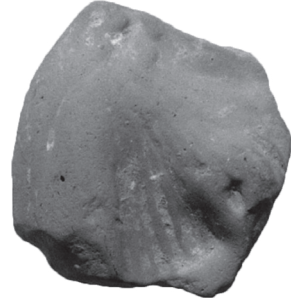

Fig. 42

Fig. 43

Fig. 44

Fig. 45

Fig. 46

Fig. 47

Fig. 48

Fig. 49

Fig. 50

Fig. 51

Fig. 52

Fig. 53

Fig. 54

Fig. 55

Fig. 56

Fig. 57

Fig. 58

Fig. 59

Fig. 60

